Јаша Машијахов

Дәдәј

Јаша Машијахов

Дәдәј

Јаша Машијахов

Дәдәј

Избранное

Москва
Издательский Дом СТМЭГИ
2017

УДК 821.3
ББК 84(2Рос=Татск)
М38

Машиjахов J.
М38 Дəдəj : Избранные произведения / Jаша Машиjахов. – Москва, 2017. – 176 с. : ил.

Яша Машияхов – подлинный самородок, талант его чист и многогранен, как подлинный бриллиант. Поэт-лирик никогда не оставался равнодушным к прекрасной земле, на которой многие столетия живет горско-еврейский народ. Укрытые снегами горные вершины, зеленые поляны и кристальные родники родной Кубы наполнили его сердце бесконечной любовью к щедрым душой людям, которые в сложнейшие времена сумели сохранить свою веру и несокрушимый, гордый дух. Его поэтические произведения горячо любимы нашим народом, многие из них положены на музыку и стали песнями.

Книга, которую вы держите в руках, представляет все грани его необыкновенного таланта. Это почти восемь десятков стихотворений на родном джуури и азербайджанском языке, более 230 собранных им пословиц и поговорок, в которых воплотилась вековая мудрость горских евреев Кубы, а также сказка, переводы стихотворений Яши, статьи и проникновенные стихи, посвященные поэту.

УДК 821.3
ББК 84(2Рос=Татск)

© Машиjахов J., 1958–2001
© Оформление. Сашина Е., 2017
© Издательский Дом СТМЭГИ, 2017

Переиздание оригинального сборника поэзии Яши Машияхова осуществлено по инициативе и при финансовой поддержке вице-президента Всемирного еврейского конгресса Года Нисанова и президента Международного благотворительного фонда СТМЭГИ Германа Захарьяева

Предисловие

Поэзия Яши Машияхова у меня на слуху с детства… Она в стихах и в песнях на его стихи. И то и другое уносит в родные края, и то и другое пронизано трогательной любовью к своему народу. Язык такой поэзии можно сравнить разве что с пением соловья. Особенно красиво автор пишет о любви. И хотя об этом чувстве поэтами написаны тысячи произведений, любовная лирика Яши Машияхова читается с удовольствием, ведь в ней слышатся неподражаемые нотки. Музыка этой поэзии самобытна и не похожа ни на какую другую.

Но поэзия его не только о любви… Много стихов написано о природе – и не просто о природе, а о природе родного края. И написаны они так, что у всех, кто родился и вырос в этом краю, перед глазами в одно мгновение возникают картины детства и юности, картины, от которых сразу сжимается сердце. А так бывает лишь тогда, когда поэт и его поэзия – от Б-га.

Наш народ богат талантами и дарованиями. И Яша Машияхов – без сомнения, настоящий самородок горско-еврейского народа. Я уверен, что его дарование переживет века – и через множество лет от его стихов будут так же сжиматься сердца наших потомков.

Герман ЗАХАРЬЯЕВ,
президент Международного благотворительного фонда СТМЭГИ

Слово о поэте

Наша встреча состоялась накануне смерти благословенной памяти Яши Машияхова. Он умер в Кубе, где родился в 1938 году. Более полувека писал стихи. Замечательные стихи. В перерывах между работой учителем начальных классов и строительных дел мастером, переездами из Кубы в Баку, а затем и в Москву им написаны сотни замечательных поэтических произведений, многие из которых положены на музыку и стали народными песнями. Лирика Яши Машияхова нашла себе место в татских альманахах Махачкалы, в газетах и поэтических сборниках Азербайджана. Великолепное знание не только своего, но и азербайджанского языка позволило поэту перевести в стихах полную философского смысла драму великого азербайджанского поэта Самеда Вургуна «Вагиф».

После очередного чтения стихов Яши Машияхова никак не могу согласиться с расхожим мнением, что мы принадлежим к «маленькому народу». Нет, это неверно, ибо мы, горские евреи, есть маленькая часть большого целого, некогда волею судьбы разделенного и выброшенного в чужие земли, чтобы пройти через муки ада, но жить надеждой, сохранить веру и свой гордый дух. На какой бы земле ни жили наши предки в течение многих столетий своих странствий – в Кубе или Дербенте, в Кайтагской долине (Дерей Гатте) или долине Сунжи-реки, – они любили эту землю-кормилицу, прикипали к ней сердцем, воспевали ее

в своих песнях и оплакивали, когда снова, в который раз, были вынуждены ее покинуть.

Таким певцом – пылким, бесконечно влюбленным, по-сыновьи нежным – стал для своей Кубы Яша Машияхов, великолепный поэт-лирик, сердце которого, как сверхчувствительный прибор, не могло оставаться равнодушным к судьбе своего народа, ко всему, что имеет общечеловеческое значение.

Мы познакомились с Яшей Машияховым четверть века назад, и он покорил меня сразу и навсегда. Вдохновенно, с присущим ему тактом, он читал свои стихи. Рассказывал о том, что послужило причиной к их написанию, и его размышления о жизни, людях и событиях невольно выдавали в нем человека мудрого, незаурядного, подчеркивали широту его взглядов и образность мышления. Но самое главное, меня обрадовали уносящие на Восток стихи – сочные, спелые, как созревшие сливы в саду, написанные прекрасным народным языком и, казалось бы, на давно известные темы.

В самом деле, о любви написаны тома. Великие классики посвятили ей свои лучшие произведения, и, кажется, уже вообще нечего сказать и добавить, а вот в стихах Яши Машияхова эти же слова заиграли по-новому, как повернутая к солнцу грань бриллианта.

Горечь бед сменяет жизнь радостью удач,
Чередуя снег и дождь, смех и горький плач.
Ты все горести свои можешь мне отдать
Как их в сердце сберегу, знаешь только ты.

На лице твоем пылает всех цветов краса,
На губах – их аромат, на висках – роса.
Да, я жду тебя, спеши ж, медлить ведь нельзя,
Как в тоске я погибаю, знаешь только ты.
(Перевел В. Портнов)

Или же:

Целый мир – тебе дарю,
Знала б, сколько я терплю.
Лишь увидев раз тебя,
В пламени любви горю.

Когда Светлана Савицкая, наш славный космонавт, совершила свой геройский полет, Яша Машияхов посвятил ей стихи. Нет, не ради очередного восхваления, а с неожиданно новых позиций. с чисто житейских, можно сказать, женских. материнских... Мол, она прилетела туда, чтобы растопить эту безжизненную, оледеневшую планету и вдохнуть в нее жизнь:

В своем сердце ношу я мечту
Материнским теплом обогреть
Ледяную планету вот эту,
Чтоб проснулась она ото сна.
(Подстрочный перевод)

Или же его отклик после посещения горы Машук – места дуэли великого поэта М. Лермонтова. Этот и ряд других его стихов еще не нашли своего переводчика, но буквальный перевод двух четверостиший таков:

Здесь упал он в черноту и в холод,
Здесь прострелено сердце поэта,
Здесь, говорят, девушка-черкешенка
В знак траура обрезала свои дивные косы.

Я хотел пойти по той же тропе поэта,
Но вдруг небо заволокло и хлынул ливень
Видно, храня в себе скорбь по поэту,
Гора Машук снова справляла тризну.

Жизнь и смерть, добро и зло, дуализм мира и борьба двух начал не дают поэту покоя. Раненный в детстве вестью с фронта о гибели отца, смертью любимой жены восемь лет назад и тяжкой, невосполнимой потерей матери в прошлом году, Яша Машияхов видит смерть в образе отвратительного дикаря с топором в руках.

В подтверждение тому, что эта тема волнует поэта не только сегодня, надо вспомнить о его поэме «Чинара», посвященной всем убиенным, безвременно ушедшим из жизни. Величайшим преступлением считает поэт лишение другого жизни, ибо человек предназначен покинуть этот мир лишь только естественной, своей смертью. Таково кредо поэта, его жизненная, гражданская позиция, своим творчеством он утверждает это.

О чем же поэма? О том, как какой-то «дикарь с топором» вырубил выращенную им с детства чинару. Вернувшись после долгого отсутствия домой, он увидел вдруг распластанную на земле, словно труп, чинару со следами топора злодея на ее теле. Вот, в подстрочном переводе, завершающие строки поэмы:

Я прижал ее листья к губам своим
Обнял чинару, прижавшись к ней телом,
Дал ей тепло своего плачущего сердца,
И мне показалось вдруг, что она вздрогнула
И тихо умерла в моих объятьях.

Вообще природе, ее красоте и божественности поэт посвятил значительную часть своего творчества. Снежные вершины, холодные родники и зеленые поляны родной Кубы навсегда запали в его сердце, неотступно преследуя его повсюду. Он воспевает их, говорит им о любви, делится своими думами, просит прощения, обещает не забыть и вернуться к ним.

«Да, для меня они как живые, в них мое детство, среди них я познал первую любовь, с ними моя жизнь...» – признался однажды поэт. И это не преувеличение, ибо его лирика не только его личная, а общечеловеческая, черпающая в красоте природы новые силы для еще лучших песен.

Здравствуй, горная река, здравствуй, Кудиял!
Над тобою облака легче одеял.
Здравствуй, тополь, помнишь ли,
как в седых ночах
Колыбель мою качал на своих ветвях?
Но скажу тебе по чести, гордый Кудиял,
Сквозь колючую судьбину я к тебе бежал.
Знай, в каком бы чужедальнем ни был я краю –
Приползу, приду, приеду, чтоб сказать «люблю»!
(Перевел В. Портнов)

На конкурсе на лучшее поэтическое произведение, посвященное 450-летию со дня смерти Физули, великого поэта Азербайджана, стихотворение Яши Машияхова завоевало 1-е место. И, отмечая его творчество заслуженной наградой, известный азербайджанский поэт Тофик Байрам сказал:

– Поэзия Яши Машияхова похожа на чистые как слеза родниковые воды Кавказа! Да, можно без преувеличения сказать, что творчество Яши Машияхова – явление в поэтической литературе горских евреев. Да обретет он покой в саду эдемском...

Михаил Дадашев,
2002 г.

Автобиография

Родился в 1938 году 9 февраля в Азербайджанской Республике, город Куба, пос. Красная Слобода. Учился на азербайджанском языке. Образование среднее техническое. Писать начал с пятого класса на азербайджанском языке.

С детства любил природу, любил читать сказки разных народов мира. Очень любил природу родной стороны: горную реку Гудиал, Шахдаг. Всю красу моего края я описывал в стихах.

Долгое время я не решался показать свои стихи широкой публике. Первые мои стихи были напечатаны в районной газете «Гызыл Куба», после этого я стал серьезней относиться к своему творчеству, многие мои стихи были напечатаны в азербайджанских газетах. Я близко общался с азербайджанскими поэтами, такими как Гусейн Ариф, Габиль и Тофик Байрам, они очень положительно отзывались о моем творчестве.

На родном языке я начал серьезно писать в середине 1960-х годов. Многие мои стихи и поэмы печатались в Махачкале в альманахе, который выходил на татском языке. Одновременно я занимался татским фольклором, написал несколько сказок и собрал около тысячи пословиц и поговорок, позже они были напечатаны в альманахе «Ватан Советиму».

На многие мои стихи написали музыку такие композиторы, как Год Михайлов, Нисим Нисимов, Шамиль Мустафаев, Юсиф Агиваев, а также композитор

и исполнитель Юсиф Ухай. Я очень тесно дружил с нашей интеллигенцией. Долгие годы переписывался с писателями Х.Д. Авшалумовым, М.Б. Дадашевым и Я.М. Агаруновым.

Яша Машияхов

Хосдәнүм инсонһорә

Дәдәј

Чү кујум, дәдәјмә, салһо зу кирошд,
Јә ḩәјил бисдорум ә коф куш нәдошд.
Дүлмә залум бисдо, дүлтү зу вокошд.
Дәдәјмә, дәдәјмә, ḩәзизә дәдәј.
Әз овһој билоги тәмизә, дәдәј.

У кирошдә рузһо фурмиш нәс бирә,
Ә јормә офдорә һәр түрә дирә.
Хубә рузһош нисдкә, ә јор овурдәм,
Сипрә мујһојтүрә мә гурбу кәрдом.
Дәдәјмә, дәдәјмә, ḩәзизә дәдәј,
Әз овһој билоги тәмизә, дәдәј.

Дүл дәдәј, дүл ḩәјил јәки нәс бирә,
Ә вәхтү нә күрдәм мә кофһој түрә.
Вәхт бири вир сохдәм чофоһој түрә.
Дәдәјмә, дәдәјмә, ḩәзизә дәдәј,
Әз овһој билоги тәмизә, дәдәј.

Сәрмә дорд дорикә шәв нә хисирәј,
Дурә сәбәћһорә тү ә чум дирәј.
Мәрә кәлә сохдәј, түлә пир бирәј,
Дәдәјмә, дәдәјмә, ḩәзизә дәдәј,
Әз овһој билоги тәмизә, дәдәј.

Јашајүм, нүвүсдә кофһојмә расди,
Гәрдтүрә нәдорум мә човон һисди.
Имоһој ḩүмүрмә, рузмәш варасди.
Дәдәјмә, дәдәјмә, ḩәзизә дәдәј,
Әз овһој билоги тәмизә, дәдәј.

Гүбә, 1967 с. – Москов, 1997 с.

Воку дәрмәрә

Ә у сијә чумһо бәхтмәрә бәсдүм,
Чәнгәдә вој зәрүм, чәндбо кирисдүм,
Тү әримә дүшмә, мә һәлә дустум,
Бијо, ә шәвмә тү, ә сәбәһмә тү.

Һәрсмә ә чүмһојмә бисдо лап рушум,
Түсүз ә јә чикә гәрор нисд, нүшүм.
Әз аташ рачитү мә лап һүркмишүм
Бијо, ә шәвмә тү, ә сәбәһмә тү.

Әз хәјолмә норә нәсданүм түрә,
Дәрдлүјә Јашајүм, хосдәнүм түрә.
Бијо пәшму-пәшму воку дәрмәрә.
Диро, ә шәвмә тү, ә сәбәһмә тү.

Боку, 1967 с.

Ќирошдә рузһој ђәјили

Ә рузһој ђәјили, салһој ђәјили,
Әз сәрмә ләнк шәндә чү зу ќирошдит.
Әз у тәлђә рузһо, ширинә рузһо,
Әримә чәнгәдә јоровурд һишдит.

Ә вишәһој Гүбә, ә догһој Гүбә,
Әришму руз әз руз дүлмә ќирисдә.
Ә сәр вәлкһој палуд, ә лүкәј вәләс,
Мәрә воруш бирә рихдә војисдә.

Кулһој бәгәлүји, әчәјит ишму,
Чикәј тәлүһошму ә дәсһојмә вә.
Ә чилидә билог, ә вәрфијә дог,
Һәлә сәринишму ә гәд дүлмә дә.

Дү диглә ђәрс рихдә у духдәр һишд рафд,
Ә никәрәј Гудјал, тү шоһод бири.
У кәрмә ђәрсһорә тү һәмишлүк,
Бәлкә, ә мирвори чарундәбири.

Мијом садбо мијом, һозорбо мијом,
Ој Гүбә, һич мәђәл нишәнүм түрә.
Әз мәркә вишәһо, әз сәр куләһо,
Мијом әри ќәшдә ђәјилимәрә.

Боку, 1968 с.

Түш данусдәни

Ә ћисоб нә күрдә кирошди рафди,
Мә әз тү лап дурум, түш данусдәни.
Оворәј чүмһој тү чәнди-чәндиһо,
Јәкүмүн мә бүрүм, түш данусдәни.

Мәпүрс әзу рузһо чәнд рузһо кирошд,
Васалһо гәд бисдо, томузһо кирошд.
Кәјки рача рујтү ә рујмә докошд,
Мә ә болә дәрүм, түш данусдәни.

Бијо, зимусдујмә, һәминонмә тү,
Сәнгә шән әз дүлтү, ә чәјронмә тү.
Худојмә тү, Тиројмә тү, чүнмә тү,
Түсүз хүшкә дорум, түш данусдәни.

И ћилом јә руз дәрд, јә руз кәјф бирә.
Јә руз воруш бирә, јә руз вәрф бирә.
Әкәр дәрд һисдикә, ди дәрдтү мәрә,
Мә сәхдә сурдорум, түш данусдәни.

Әвүр рачә күлһо ә мујтү вәри,
Шәһһој гүзүлкүлһо ә рујтү вәри.
Зу бијо ә Јаша тәјтә чун дәри,
Нијојкә мүмүрүм, түш данусдәни.

Боку, 1965 с.

Рузhошму ə хəјрбу, никəрəј доги

Рузhошму ə хəјрбу, никəрəј доги,
Хəнəнујмə дуллу буhо, дор говоги,
Мəјвəлүјə дорhо, шеhhој сəбəҺи,
Кулhој гүзүлкүли, чинорhој рəҺи,
Əз Шоh дог оморə тəмизə шоhвор,
Јаравуш вишəhо, чəнд палудə дор,
Курундə тəкəркhо, чилидə вəрфhо,
Ə дүл ҺӘјилимə домундə Һəјфhо,
Чүшмəhој сəбəҺи, думонhој шəви,
Дузиш əкишмунум, нəбукə хови?
Əз ворушhо бəгдə чəрхə ковнəhо,
Нүгрəјə Һəсмуhо, бирəнгинəhо,
Əз ишму вəкүрдəм хосијəтмəрə,
Дүлмə əз həр корhо хомуш нəс бирə.
Савзə мејдузиhо, руз ишму ə хəјр,
Һəр əкишму бирə hисдүм бəхтəвəр.
Никəрəј Гудјал нəнуј-нəнəммə,
Əчə бисдорумкə дəри ə дүлмə.
Кофhој у духдəрə у шəв шиннири,
Сипрə дəсhој əну ə дəсмə дəри,
Дорə кофhојмурə əчə нүвүсди?
Əз у шəв бəгдəтə дүлмə кирисди.
Ə Бəнəвшə билог, чилидə билог,
Əри сур куфдирə килитə билог,
Јə војкəрə хуно тү ə дүлмə дə,
Палаши у чүмhо ə овhојтү вə.
Мəсүз тəҺно мундə, хунəј бəбəјмə,
Мəсүз јəтим мундə, пирə дəдəјмə,
Ə рəҺ дəнишири, əз рəҺ вомунди,
И чү гисмəт бисдо, тү тəҺно мунди.

Гулумһо-гуншиһо, ишму чунмәнит,
Әчәһош һисдүмкә, ишму әнмәнит.
У руз ки, әз ишму мә дур бисдорум,
Дүлмәрә әкишму ә киров норум!

Боку, 1984 с.

Духдәр

Мәпүрс дүлмә һәчи могбун әри чүни,
И дәрдһо-ћәсрәтһо әнтүни, духдәр,
Чәндгәдәр ә ҹилом рачһо һисдикәш,
Сирог мүһбәтмә әнтүни, духдәр.

Бијо дү-јәкирә әз чүм нәшәним,
Ҝирошдә рузһорә ә јор дәшәним.
Чон кујим ә јәки, бијо, чон шинрим,
Дузә рәћ хосдәји һәчини, духдәр.

Ћәсрәтә мә ә дүл дошдә ниданүм,
Түсүз ә у рәћһо кәшдә ниданүм.
Әри кәсһо түрә һишдә ниданүм,
Дүлтү һәчи залум әри чүни, духдәр.

Түсүз ә дог Јаша думон вәбирә,
Ә дүлү ләпүрһој дәрјо дәбирә.
Ҝирим дәс јәкирә руз шәв нәбирә,
Хојим дү јәкирә әз чуни, духдәр.

Боку, 1967 с.

Нипүрсүм

Әкәр тү мијојкә, јәбо јә коф куј,
Мујhој хинәјитү ә кәрдән тији.
Әкәр тү мијојкә, мәрә мәфурмун,
Мәку әри гисмәт кумон нисд, дири.

Нипүрсүм васали, појизи, чүни,
Никујум әз салhо-салhо кирошди.
Һәвәли тү бири, әхириш түни,
Никујум hәчи дир әрчү вокошди.

Нипүрсүм лиһәји, палаши овhо,
Әритү чәнд hово мизәнү дүлмә.
Нипүрсүм әзчә вә локо ә ловhо,
Јашајүм, нипүрсүм, нипүрсүм, күлмә.

Боку, 1967 с.

Шəв гүдүши əну духдəр

Əри гисмəт иму дијə нисд кумон,
Бијовһо рузһорə мəсох шумоpуш.
Јə шəв һəминони тү əз ћəсмујмə,
Ћəсрəт тији сохдəј ə тəһəр воруш.

У шəв бирəнгинə чəсд əз чумһојмə,
Əзу шəв мə фəгир бисдорум, күлмə.
Рəћһо чилгəһорə олог вəкүрди,
Əритү вој зəрə јəтимə дүлмə.

И ћəсрəт мəкүрү ћəсмуһојмəрə,
Кумон нисд ə кучəш əмə расд бијој.
Рəћмəрə имбуру ворушһо, вəрфһо,
Инсофсүз имбоши ə ховмəш нијој.

Јаша, и дəрдһорə кəширə чəтин,
Јəкүмүн хосдəјмə тү бирə-бирə,
Ə јə гуш чарусдə пар зəрə мурај,
Тү ћəрүс имбоши мə, дирə-дирə.

Боку, 1964 с.

У мәнкијә шәв

У рачә дәсhорә кәширә әз дәсмә,
«Мә дијә hич нијом», – куфдирә рафди.
Нә омо нәфәсмә, нә омо сәсмә,
Ә у мәнкијә шәв чү корбу сохди.

Ләпүр рафдә појтү ә у чилгәhо,
Мәђәни ћәсрәти әдәј нүвүсдә.
Јә ђилом мүhбәтә бәрди әчәhо,
Рәћтүрә әримә гәләт вәнкәсдә.

Әки дүл вокунум, бурбун әмә рәћ,
Күлhо-гүзүлкүлhо әз тү киләји.
Әри газhој чүшмә вүр бирә сәбәћ,
Мә амбар сонхүрдүм, түсүз бирәји.

Ә мәсүз бәхдәвәр, ә рачә гисмәт,
Јәкүмүн гәлпәрә дүл әз тү дири.
Тү јоровурд hишдә и дәрд и ћәсрәт,
Әримә ә ђилом тутунә бири.

Боку, 1964 с.

Түрә, түрә дирәнки

Зүм-зүм сохдә билогһо,
Һәрбој түрә дирәнки.
Думон вүр сохдә догһо,
Һәрбој түрә дирәнки.

Шәх никәрә ләс бирә,
Ә гәд вәлкһо сәс бирә.
Һәммә ә ћәвәс бирә,
Һәрбој түрә дирәнки.

Әвүр ҹилом рач бирә,
Түрә, түрә дирәнки.
Рач-рачһош бирач бирә,
Һәрбој түрә дирәнки.

И ҹилом һәммә ән тү,
Түрә хәбәр нисд әз тү.
Ки нибу ошуг әтү,
Һәрбој түрә дирәнки.

Хуб нисд һич дәрдлү бирә,
Јаша хосдәни түрә,
Јә һәмсолә ди урә,
Һәрбој түрә дирәнки.

Боку, 1969 с.

Рачи тү

Тү јә хубә духдәр ән кучәјмуни,
Чүмтү сијәһ, гоштү сијәһ, рачи тү.
Ә бәнд норә у шәлгәмә мујһорә,
Ә чун висдо, әчә рафдә һәчи тү.
Әхи, әхи, рачи тү.

Үшүгһој кучәјму мәкәрдо түсүз,
Дорһо, гүзүлкүлһо дәкәрдо түсүз,
Чилидә билогһош вокордо түсүз,
Ә чун висдо, әчә рафдә һәчи тү.
Әхи, әхи, рачи тү.

Тү рафдә рәћһорә чүтам гәл күрүм,
Дәсә әз әтәктү чүтам вәкүрүм.
Дүлмәрә тазадан әки бәхшә дүм,
Ә чун висдо, әчә рафдә һәчи тү.
Әхи, әхи, рачи тү.

Ә рәћтү кәширәм чәнгәдә чофо,
Ә јортү нисд бәкә дорәјмһо кофһо.
Мәјил мәрә кујум түрә бијбофо,
Ә чун висдо, әчә рафдә һәчи тү.
Әхи, әхи, рачи тү.

Әз нумтүрә күрдә Јаша вомунди,
Дүлмә парча-парча ә рәћһо мунди.
Кумонмә ә пәсәј догһо домунди,
Ә чун висдо әчә рафдә һәчи тү.
Әхи, әхи, рачи тү.

Боку, 1964 с.

Әри чинор баллада

Ә сәјүмүн класс дәри,
Әз дүли шори-шори,
Јә чинор кошдәбүрүм,
Чәнд салһо дошдәбүрүм.
У рузбәруз буј вошәнд,
Ә булудһо лүкә шәнд.
Шәвһо нәнуј-нәнәм хунд,
Сәбәћһо мәһәни мухунд.
Вәлкһоју чүмүсдәнки,
Коф сохдәнбу һачданки*.
Һәр сәхдә кәрми бирә,
Шунә мизә сәрмәрә.
Хиникә шоһворићо,
Сәринә ворворићо.
Чәнд ḩәјилһо ә јәки,
Ә вишәһо рафдәнки,
Урә дирәнки әз дур,
Рәћорә нисохдим вүр.
Әри рәћәт кәшдәјму,
Әри дуз вокошдәјму,
Чинор рәћ бурбундәнбу,
Дүләкәрми дорәнбу...
Мукуфдурум, ә Ләлә,
Ә Абрашкә, ә Ћәјкә,
Ә Нәтәнил, дәнишит,
Һүндүри чинормәрә,
Лап әз дурһо винишит.
Һәчи кирошд чәнд салһо,
Мәћәл дур бирә омо.
Варасдим школәрә,
Вир сохдим дү – јәкирә.

Гәл кӱрдӱм дәдәјмәрә,
Гәл кӱрдӱм чинормәрә.
Чинор ә дӱлмә дәри,
Оморум ә хундәји.
Ворвориһо бирәнкә,
Ә хори вәрф дирәнкә,
Нишинохдум һич кәсә,
Имбисдорум дӱлпәсә.
Мукуфдурум јә чәндбо,
Ә вәрфһо, ворвориһо,
Ә чинормә дәс мәзә.
Ә чинормә дәс мәзә.
Чәнд мәһһо кировундум,
Әз ћәсрәти вомундум.
Вокошдум әри дирә,
Ћәзизә чинормәрә.
Чӱ дӱрӱмкә хуб имбу,
Чинор ә бог нәвәбу!
Ә дурази бог иму,
Чинормә ә хори бу!
Чикәј чәнд тәвәр ә јӱ,
Хӱрд-хәшил лӱкәһојӱ!
Рачә вәлкһојӱ зиб-зәрд,
Әзи кәлә нәбу дәрд!
Ә вәлкһо лов вонорә,
Гәл кӱрдӱм чинормәрә.
Мә синәсов бисдорум,
Әз дӱлмә кәрми дорум.
Дӱлмәрә думон вәкӱрд,
Чинормә ә гәлмә мӱрд...
У руз мә дир нәсохдә,
Әз дӱл ћәрс рихдә-рихдә,
Митој чинор ә дӱлмә,
Әри офдә һәмсолә,
Ћолсӱз, могбун, јә тәһәр,

Зу вокошдум ә шәһәр.
Һәмсолә кумонсүз бу.
Ә дүлмә думон дәбу.
Ә и шәһәр ә тәһәр чинормә
Чинор нәбу.

Боку, 1983 с.

* Һачданки – һәчи дан ки.

Кәдәләј куксәк

Әчә бисдорумкә ә унчо имбу,
И кук гуншиму, кәдәләј куксәк.
Әз ки хунәјму нирав, сур нибу,
И кук гуншиму, кәдәләј куксәк.

Ә пәнчәрәјму һә мидәнүшү,
Әз гулум-гунши һич ђәјб никәшү.
Ә сәр сокујму шәвһо минүшү,
И кук гуншиму, кәдәләј куксәк.

Мәһһо кирошди, имоһој сали,
Јә коф никују, зувуну лоли.
Кофиш куфдикә, кофһојү коли,
И кук гуншиму кәдәләј куксәк.

Гирмизи имбу мәрә дирәнки,
Ә рәђ импојү мә кирошдәнки.
Һә ә унчо имбу мә вокошдәнки,
И кук гуншиму, кәдәләј куксәк.

У сәђәт миданү әчә бүрүмкә,
Шәв ә хов мијов руз нәдүрүмкә.
Ә дүл офдорә диртә дирүмкә,
И кук гуншиму, кәдәләј куксәк.

Москов, 1999 с.

Тү офдорә ә јормә

Мә әзтү дур бирәнки,
Әтү бәнзәр дирәнки,
Дүлмә әрчү вој зәрә,
Куіјум әтү ә јормә,
Тү офдорә ә јормә.

Гушһо мурав мокошду,
Чүммә түрә микәшдү.
У рузһо нивокошду,
Куіјум әтү ә јормә,
Тү офдорә ә јормә.

Булуд воруш овурдә,
Чүшмә товуш овурдә.
Әки кујум и дәрдә.
Әтү кујум ә јормә,
Тү офдорә әјормә.

Дәрд дүлмәрә нә дири,
И һәсрәт кәлә бири.
Әримә шәлә бири,
Кујум әтү ә јормә,
Тү офдорә ә јормә.

Јашајүм, мә тамаруз,
Мүһбәтә күрди учуз,
Дәрд дорәјкәш руз әз руз,
Кујум әтү ә јормә,
Тү офдорә ә јормә.

Москов, 1999 с.

Духдәр дәрбәнди

Ә зуһун ӊәсәл зәрәј,
Ә ловһо шәкәр зәрәј,
Мујһорә ә бәнд норәј,
Рачә духдәр дәрбәнди.

Әримә ћәсрәт нори,
Дүлмә онкурә дори,
Әкитү лүкә нори,
Рачә духдәр дәрбәнди.

Нәгүли гәләј Дәрбәнд,
Бүркһојтү чәнд ухһо шәнд,
Ә чүмһојтү бирәм бәнд,
Рачә духдәр дәрбәнди.

Әзмә әричү дур бирәј,
Мәрә ә рәћһо норәј,
Бәлкә, кәсә коф дорәј,
Рачә духдәр дәрбәнди.

И дәрдмәрә дәрму нисд,
Хиникини, кәрми нисд.
Кофһо ә ловмә бәјисд,
Рачә духдәр дәрбәнди.

Гошһојтү ӊәрәлүни,
Һовојмә һоволүни,
Дүл Јаша јаралүни,
Рачә духдәр дәрбәнди.

Москов, 2001 с.

Доһор Мәḩәз

Имоһој догһорә думон вәкүрди,
Имоһој догһорә думон дәкүрди.
У рузһој ḩәјили әзмә дур бири,
Хәндәһо, шориһо әзмә дур бири.
Доһорһо вәрфини, рәһһо чән күрди,
У хубә војкәһој ән дүлмә мүрди.
Поj әдәј чәмүсдә, әдәм офдорә,
Ә Виктор, ә Јаник, кирит дәсмәрә.
Ә рачә духдәрһо, ә рујмә хәндит,
Рузһо сал бирикәш ә дүлмә дәрит.
Әз аташ ловһошму аташ дит мәрә,
Офдорәм, әз хори вәкирит мәрә...
....
....
....

Москов, 1998 с.

Зәнһој чуһур, зәнһој доги

Зу михүсү, зу мәхүсү,
Зәнһој чуһур, зәнһој доги.
Бәрәкәтлү бирә дәсү,
Зәнһој чуһур, зәнһој доги.

Кәлмәһојү ширин, шәкәр,
Кәлмәһојү нүкә бәһәр.
Әри һәммә дәдәј-хәһәр,
Зәнһој чуһур, зәнһој доги.

Кәлогоји мидәкүрү,
Ӊәдәтһорә сәхд микүрү.
Әз дәрд гунши дәрд мәкүрү,
Зәнһој чуһур, зәнһој доги.

Ә хәјол чун хушдә нибу,
Әри шүвәр гәлхән имбу.
Әки һәммә ә тәхт мәбу,
Зәнһој чуһур, зәнһој доги.

Хуб мухојү ов-ӊәјилә,
Тә ӊәјилһо кәлә бирә,
Мидомуну әзир шәлә.
Зәнһој чуһур, зәнһој доги.

Ә сал дәӊво хушә вәчи,
Ә вишә рафд, у шох вәнчи.
Шәлә овурд, хәрә дәчи,
Зәнһој чуһур, зәнһој доги.

Ә зуhбәhо ә диhhо рафд,
Рәhhо кирошд, догhо варафд,
Русму војәрд, чәнд чиhо бофд,
Зәнhој чуhур, зәнhој доги.

У чүмhорә ә рәh докошд,
Мәрдhо әз дәhво нә вокошд.
Јү киснә мунд, јәтимhо дошд,
Зәнhој чуhур, зәнhој доги.

Әз сохдә коф hәјб микәшү,
Хуб мәхүсү, хуб минүшү.
Ә коф кәсhо нидәнүшү,
Зәнhој чуhур, зәнhој доги.

Ә духдәрhо hәјб кәширә
Нун вәкәндә, ков дүширә,
У момуху hәр сурhорә
Зәнhој чуhур, зәнhој доги.

Ә буру мәрд, ә хунә зән,
Дүл нәдори ә hәр јәтән,
Нум бирәнүт әри Вәтән,
Зәнhој чуhур, зәнhој доги.

Москов, 1999 с.

Јә хуби ә ḩилом чәнд хуби норә

Мә догһо кирошдәм, дәрәһо дирәм,
Хубһорә әз хәрәб данусдәм дирә.
Ә чәнд диһһо бирәм, шәһәрһо бирәм,
Воруш куфди мәрә, вәрф куфди мәрә.

Әримә мә һичиш гәзонч нә сохдәм,
Појһојмә чоләһо, чухурһо дири.
Хәрәбә рузһојмә әз дуст вирихдәм,
Әчә поj норәмкә ḩәсонт нә бири.

Бивәхт јә ворвори бирикә әкәр,
Әз чәнд бог-богчәһо бирәм дүлпәсә.
Мә сугди-укәји нәкәшдәм һәлә,
Хосдәм әз дүлимә, хосдәм һәр кәсә.

Хубһо амбар һисдкәш, хәрәбһо нисд кәм,
Јә руз нәбисдо ки, дүлмә нә кирисд.
Ә пул кәсһорәвоз вәкирһош дирәм,
Әз рачи зән хүшдә бәхдәвәрһош һисд.

Овһо сајл кирошдә васал бирәнки,
Тәкәрк зимусдуһо тәк-тәк оморә.
Думонһо вүр бирә чүшмә дирәнки,
Јә хуби ә ḩилом чәнд хуби норә.

Боку, 1967 с.

Хосдəнүм инсонhорə

Хосдəнүм инсонhорə, хосдəнүм хəлгhорə мə,
Əри ḩиломə хосдə чикə дəри ə дүлмə.
Əчə инсон зиhисдкə у хориhо əнмəни,
Əчə инсон шорикə у шориhо əнмəни.

Чапарhoj hовунирə əз сəрħəдhо вəкирим,
Ки ə чəтини дəрикə əз гул əну тик кирим.
Əз хəндəhoj ловhojму бəхшə дим дү-jəкирə,
Шор бошим, шори виним ə jəки бирор бирə.

Əри дусти миħточə чүклə хəлгhо амбари,
Ə руj хори чəнгəдə инсонhо ə дəрд дəри.
Ə дүлмə шəḩмəлəhо, ə дүлмə jəловhо дə,
Чəнд хориhо су күрди, имбуруз əдəj сухдə.

Ə jормəни Накасак, бачарhoj Хиросима,
Чəнд əзини jараhо вəри əjи синəjмə.
Күшдүт Муса Чəлилə ə лову широ вəри,
Говрəj Зоjа чəнд сали, həлə ə дүлмə дəри.

Һəлə ə jор мимуни кирошдə салhoj дəḩво,
Чəнгəдə икидhо мүрди əри у басгуниhо.
Чəнди рачə ḩəрүсhо чүмү ḩəрси мундиhо,
Сипрə муjə дəдəjhо чүмү ə рəħ мундиhо.

Дəḩво хоhо огоhо, куш дорит ə кофhojму,
И ḩилом hисд əнишму, и ḩилом hисд əниму.
Ḩиломə бүзүрк сохим, əз дəḩвоhо дур сохим,
Иму кук əн Хориним, биjojт Хорирə дорим.

Боку, 1972 с.

Пәшмуни

Һәмишә дузирә нәс бирә дирә,
Ә вәхтү нәсданим гәдүр хүшдәрә.
Гәдүр согиһорә нәчог бирәнки,
Гәдүр чүмһојмурә торик дирәнки,
Гәдүр дустиһорә, дуст вир бирәнки,
Әри чү данусдәним, нисд хәбәр мәрә,
Әз нәзник хубһорә насданим дирә.

Боку, 1981 с.

Хоjим дү-jәкирә

Чү зобуни ә и ḩилом,
Дү-jәкирә могбун дирә.
Чү зобуни ә и ḩилом,
Әз дү-jәки хиник бирә.

Гәлпә дүлhо бил* тәмиз бу,
Әри jәки шори хоjит.
Ә пәсәj кәс хәрәб мәку,
Дустиhорә мүḩкәм дорит.

Ә инсонhо, шинрит мәрә,
И ḩиломә хоjит ишму.
Нә хосдимкә дү-jәкирә
Чәтин имбу зивисдәjму.

Боку, 1965 с.

*Бил – биhил.

Салhој дәђво
(Әз поема јә тикә)

Салhој дәђво, салhој говго,
Бәдә рузhо оморәбу.
Зимусдуhо дијәш хиник.
Торә шәвhо дијәш торик.
Бәбәсүзhош бәбәсүз бу.
Бәбәлүhош бәбәсүз бу.
Јә дәдәјиш нәбу дүлшор,
Ә сәрүшү вәбу hәр кор.

Ә пулhо, молhој ђилом,
Дүл нәдијә дәдәјмә.
Милләтhој Ватанмәрә,
Муно кујә дәдәјмә.
Шүгәм киснә бирәнкиш,
Сиројијә дәдәјмә.
Ә чибү пул нәдәриш,
Лап ђоширә дәдәјмә.
Әри гулум-гуншиhо,
Гүзүлкүлә дәдәјмә.
Әри hәммәј ән ђилом
Дузә дүлә дәдәјмә.

Һәр руз чәнд бәдә хәбәр,
Куфд чәнд дәрә, диромо.
Ә чәнд диh, ә чәнд шәhәр
Параја когоз омо.
Ој фашистhо, фашистhо,
Әнчәг әри бәднуми,
Зәнд ишмурә дәдәјhо.

Чәнд ḩәрүсһо чүмәрәḣ,
Нәданусд шәви, сәбәḣ.
Чәнд војкәһо нимәлит,
Чәнд ловһо бисдо килит.

Боку, 1967 с.

Дәрбәнд

Дәрбәнд, тү гәдими, гәдими амбар,
Ку, чәнд садсалиһо әз тү кирошди.
Чәнди фурмишә сал әз сәртү зә пар,
Салһо ә дуворһо јара вәјишди.

Чәнд чиро бәк омо, јә чәнд чиро хон,
Оморут ә сәртү садбо, һозорбо.
Чәнд чиро таланчи түрә сохд талан,
Ә борһој дәвәји ә сали чәндбо.

Залумһо, хунхурһо дүшһо јәрәги.
Түрә јә руз рәӈәт нә һишдүт нүшдә.
Ә чомһој бүрүнчи, әз хүмһој луги,
Хурдут шороб түрә ә соги хүшдә.

Дәрбәнд, тү тәӈрифи әз тәӈрифиһо,
Түрә чобордһоји, чәнд икидһоји,
Нумтүрә ә Ватан бүзүрк сохдиһо,
Шәтиил, Шәмсулла, Күлбоһорһоји.

Гиногхоһә шәһәр, варас тү мәрә.
Әз хокһо сәнгһојтү бәрәкәт рихди.
Јогин, һәммә ӈилом гиногхосдәрә,
Чү кујум, бәлкәмиш, әз тү вомухди.

Тү ә һәнк һәвәли гәләбәнду нисд,
Курундә килитһо нә вә ә дәртү.
Әри нәзникә дуст, әри дурә дуст,
Дәрһојтү очуги ә тәһәр дүлтү.

Боку, 1979 с.

Ов нәмүрүм
(Әри Х. Авшалумов)

Шими Дәрбәнди нәчог бирәбу,
Чәнгәдә мәђәлбу һовоју нәбу.
У нә чи хурдәнбу, нә хисирәнбу,
Чүм ә хов дорәмунд ђәлбүс дирәнбу.
Шимирә ђол нәбу, һәр кофү бу чәнк.
Зәнү әз оһ Шими бирәбу лап дәнк.
Ђовурһо, ђәрмәһһо курә бисдорут,
Чәнд чиро духдирһо һорој зә уһо,
Чәнд чиро чәрәђһо омо әз диһһо.
У әз кофә-кофһо дијәш бисдо сәхд,
Шими нә дәрму хурд нә чәррәђ шинохд.
Ә куш әну јә сәс омо: «тү нимири», –
Әз «диһ Мүшкүл» јә рачә кук ә рәђ дәри.
Сәс дуз бисдо у рачә кук, дузиш, омо.
Шими дәрбәндирә ов нәмүрүм до.

Боку, 1970 с.

Дәсһој Фәһлә

Дәсһој Фәһлә әз пуладиш нәс домундә,
У сәнг бурра, рәһ дәшәндә нәс вомундә.
У догһорә мәчаруну, бог мисоху,
Чәтиниһош куфдкә урә оф нисоху.

Гранитһош ә дәс әну әз мум бирә,
Ә һәнк һовун гәд мисоху һовунһорә.
Ә сәһроһо шәһәр мүнү, бәнд микәшү,
Јә руз корсүз бисдокә у дәрд микәшү.

Ә тајкәһо чилидһорә мүдү нәфәс,
Ә дәрјоһо күрпи мүнү ә дүл һәвәс.
Әз хиники, әз зүҹбәһо нәс ләрзирә,
Әз доһорһо микирору нәтәрсирә.

Әчә дәс зә, јә сәлигә вәди бирә,
Шориһорә әз шориһој Ватан дирә.
И рачиһо и хубиһо ән ишмуни,
Һүрмәт иму, мүһбәт иму ән ишмуни.

Ҝофү тәмиз, дүлү тәмиз, рујү тәмиз,
Әз ләҹәјү нивәдиров ҝоф кәрәксүз.
Хәндәһојү әз дүлини шәфди нәсда,
Ә сәр дорә ҝофһој хүшдә дуз појисдә.

Ән ишмуни дирәнимһо јаравушһо,
Ән ишмуни дирәнимһо товушиһо!
Һәмишәлүк әз фәһләһо гәрдхундум мә,
Һәр фәһләрә јә вәкири дә ә дүлмә.

Боку, 1979 с.

Чорризәһо

Ә диһ зиһисдикә, диһ шәһәрмәни,
Андазај гошһојтү дәрди-сәрмәни.
Јә мәрә нә сохди фәгир у гошһо,
Ки уһорә дири ә тәһәрмәни.

Һәмәрд ћүрмәт нидав, у кор мәрдһоји,
Гисмәт һәммә нибу одомихоһи.
Мүһбәт и ћиломә рач сохдәникәш,
Әзу мундәниһо әнчәг дәрдһоји.

Ә догһо думон вә, дәрәһо чәни,
Ә васал шәв нә руз ә јәки тәни.
И чү хосдәјини, и чү мүһбәти,
Һәммәј тү ән кәси, дәрдтү әнмәни.

Хәрәбә хәрәб кuj, хубһорә хуб кuj,
Әрәги-шорәбә кејф ћилом мәкуј.
Тү чофә кәширә нәвомундикә,
Рәћәти сохдәјтүш ләзәтсүз имбу.

Сајлһо оморәнки лићә бирә ов,
Дорһош әри инсон сур дорә мидав.
Вәлк дорһо әз дәрә рихдкә појизи,
Зимусду данитки, лап хиник мијов.

Мә пирүм, човонүм – һәлә насданүм,
Ә мүһбәттүрәвоз мә јә дастанүм.
Думон зимусдуји вәрф курә сохдә,
Бирәнгинә бәгдә тәкәрһо рихдә.

Бүркhојтү ә нәгүл дәшәнди мәрә,
Әз догhо, доћорhо фушәнди мәрә.
....
....

Ә шәhәрhо бирәм, ә диhhо бирәм,
Әз богhо-богчәhо чү күлhо чирәм.
Гәрдхундум әз хәлгhој кәлә Ватанмә,
Чү дәрә вокундәм, мә ћүрмәт дирәм.

1997 с.

Магистрал «Бајкал – Амур»
(Пролог ән поема)

Хунәhој тәхтәји ә јон-јон јәки,
Хунәhо әз јәки лап ә нәзники.
Ә сәр голинә вәрф чәлгәhо тәнки,
Әз чәлгәhо кирор, кәлә рәћ вәки.

Рәћ јәкиш нә офдо чәнд салhо инчо,
Хориhо, вишәhо, кујикә, хисири,
Рәћ јәкиш нә офдо чәнд салhо инчо,
Инчо нәфәс инсон hәлә нәдири.

Әри нәфәс инсон ћәсрәти мундә,
Бәлкә, овhо инчо әзу бәјисди.
Әри јә дәс инсон ћәсрәти мундә,
Вәлк дорhош ә чилид әзу чарусди.

Сәћибтү чәнд салhо кулокhо бисдо,
Кәшдүт ә синәјтү ә тәhәр бәјгуш.
Васалә әз дәстү зимусду висдо,
Нә әз вәрф хәјр дири, тү нә әз воруш.

Боку, 1977 с.

Әри чү хәрәбиhо, ә хубhо бирә
(Әри шоир хәлг иму Исог Ханук)

Салhој чоhили кирошдә салhо,
Рәħhојтү әз тәрсә рәħhо кирошди.
Әри Ватан иму, әри хәлг иму,
Ә дүлтү чәнгәдә војкәhо дошди.

Тү кәлә шоири әри хәлг иму,
Һәр нүвүсдә кофтү ә дүлhо домунд.
Һәчи куфдурумкә, бәлкә, дуз имбу,
Дүлә шәђәм сохди әри хәлг сухунд.

Бәгдә вәзифәhо, бәгдә устулhо,
Кор ки чәтин бисдо, әз гулу күрди.
Ә хәрәбош хуби, ә хубhош хуби,
Тү чәнд әлчәгhорәш әз чол вәкүрди.

Омо, әз әлчәгhо дәрд амбар дири,
Уhо товуширә зулмоти дирә.
Ә сурhој ән ђилом мәħтәлүм, шоир,
Әи рчү хәрәбиhо ә хубhо бирә?!

Боку, 1968 с.

Ворворицо кофhојтүрә хундәнүт
(Әри шоир Шәлмү И. Бинјаминов)

Әз думон шол дәкүрд hүндүрә Шоh дог,
Ә овил домунди Бәнәвшә билог.
Әритү никәрәј Гудјал кирисди,
И бәдә хәбәрә ә дог нүвүсди.

Доhор Мәҹәз чүму ә рәh домунди,
Ҝузәт сохди рәhhојтүрә, вомунди.
Ворворицо кофhојтүрә хундәнүт,
Ворворицо ә бог ишму мундәнүт.

Шикилhојтү ә билогhо домунди,
Кәрми дәстү ә лүкәhо вомунди.
Әз тазә гәләмhо бәhәр нәчирәј,
Иhорә дәрд сохдә ә дүл дәчирәј.

Ә hәсрәти Гүбә тү тоб нә дори,
Руз ә хәјол дири, шәв ә хов дири.
Гисмәт нә бирәјкәш ә хокhој Гүбә,
Ә дүл Гүбәјицо, hәмишә тү дә.

Тү мијој ә Гүбә васал бирәнки,
Човонә гәләмhо појиз дирәнки.
Тү мијој ә Гудјал сајл морәнки,
Тү мијој чинорhо норунч бирәнки.

И хәбәртү дәрд овурди әриму,
Кәлмәhојтү јоровурди әриму.
Шәлмү, бирор, чү нүвүсүм әритү.
Мә Јашајүм, мүкүрүсүм әритү
Ә шәјрhојмә мүкүрүсүм әритү.

Москов, 2001 с.

Ә ћүрмәт јоровурди раби Шолум

Кәлә мәрдбу раби Шолум,
Хубә мәрд бу раби Шолум.
Ҝоф сохдәнки ҹәјб микәши,
Әз ҹәјб ә руј нидәниши.
У ћәшдодә кирошдәбу,
Ә мујһојү вәрф нүшдәбу.
Әз човони јә јәдикор,
Бују дузбу ә һәнк чинор.
Ә корһој хәлг кәрәки бу,
Ә хәјр, ә шәр чәһмәт дәбу.
Әз шориһо шори мәкүрд,
Әз бәдиһо һәг нивәкүрд.
Нә ҹошир бу ләләј Шолум,
Нә косиб бу ләләј Шолум.
Чүмү тухбу, нәфсү хуббу,
Ә пул, ә мол мејлү нәбу.
Мәрд-мәрдһо бу раби Шолум,
Мәрд-мәрдһо бу ләләј Шолум.
Әки һәммә ћүрмәтлү бу,
Әки һәммә ә тәхт вәбу.
Ҝофһо мисохд әз сүрх буһо,
Ҝофһо лугонд әз дәрјоһһо.
Әз ов-ҹәјил бәхдәвәр бу,
Һәр хәләфү јә шәһәр бу.
Чү мукуфди мијовурдут,
Јүрә ә дәс микәрдундут.
Әз ҹәјилһо мисохд шори,
Омо нисохд такабури.

Әки косиб косиб бу у,
Әки һошир һошир бу у.
Әзини бу ләләј Шолум,
Әзини бу раби Шолум.

Москов, 1997 с.

Әри раби Нәтән

Тү пул нә мол амбар дирәј,
Ә сүфрәһо амбар бирәј.
Әз рабиһо раби бирәј,
Ә чоһили һилом дирәј,
Раби Нәтән.

Түрә пул-мол нә фурмунди,
Тү ә хәлг мәрди бурбунди.
Ә сүфрәһој ҹони нүшдәј,
Ҹони-ҹошир тү нәкәшдәј,
Раби Нәтән.

Мәнкә хуно рујтү тәмиз,
Дур нәбирәј әз хәлг јә руз.
Әз пуллуһо дуст нә күрдәј,
Әз јәкиш пул нә вәкүрдәј,
Раби Нәтән.

Ә шәһәрһо хосдүт түрә,
Әри кәлә раби бирә.
Хунә дорут, мошин дорут,
Ә пишојтү пулһо норут,
Раби Нәтән.

«Нәһ», – куфдири нә вәкүрди,
Нум Гүбәрә мүһкәм күрди.
Ә дур, нәзник бирәј гисмәт,
Һәммә әз тү дири һүрмәт,
Раби Нәтән.

Әри Гүбә тү јә тәки,
Әри шориһо кәрәки,
Тү әз хүшдә нумһо норәј,
Рабиһорә нубо дорәј,
Раби Нәтән.

Тү точ бирәј, точ мумуни,
Тү ә дүлһо мидомуни,
Ћүрмәт һәммә әкитүни,
Мүһбәт һәммә әкитүни,
Раби Нәтән.

Москов, 2001 с.

Ә Гүбә кирошди ҹәјилиһојтү
(Әри бүзүркә кук хәлг иму Јагуб Илјагуев)

Ә Гүбә кирошди ҹәјилиһојтү,
Нәнуј-нәнәмтүрә Гудјал хунди.
Кәшдә чикәһојтү у «дәрә богһо»,
Богһој «Лијој Шәлмүш» ә јортү мунди.

У шәхһој никәрә, у рәћһој вишә,
Динчи ҹәјилирә әз дәстү висдо.
Ә воруш васали чарусд у рузһо,
Уһо һәчи вирихд, күрдә нә бисдо.

Кирошд ҹәјилиһо овһорә хуно,
Уһо вир бисдорут ә гәд билогһо,
Күрдә нә данусди дијә уһорә,
Бәјисд вомунд уһо ә савзә богһо.

Јә човон бисдори бујлү, бухунлү,
Духдәрһо әз јонтү ћәсрәтлү кирошд.
Ки јәбо дирикә түрә ә ҹилом,
Уһо ћәсрәт түрә ә дүл хүшдә дошд.

Ә чүмһојтү мозол вәчәсд һәмишә.
Тү јүнкүлә корһо нә күрди һеч вәхт.
Ә гулум-гуншиһо нумтү лап кәлә,
Нумтү әз ҹәјили вәбисдо ә тәхт.

Бәгдә кәлә рәћһо омо ә пишо,
Рафди кумәксүз, тип-тәћно рафди.
Чәнд кәлә шәһәрһо гәл күрдүт түрә,
Чәнд чиро бирорһо, чәнд дустһо офди.

Уһо хубһош бири, хәрәбһош бири,
Тү әри хәрәбһо һич кин нә дошдәј.
Ә дүлтү ингәдә инсоф дәбири,
Әз һәммә ḩәјбһошү зәрәј кирошдәј.

Нунсүзә нун дори, пулсүзә пулһо,
Курунди јә милләт ә дүштү вомунд.
Ингәдә ә ḩилом хубиһо сохдәј,
Нумтү ә зуһунһо, ә дүлһо домунд.

Тү сохдә хубиһо әз гәдәр зијод,
Дәдәјһо әритү ловоһо хосдә.
Чүм нәбу, ингәдә хубиһо сохдәј,
Кенралһо әкитү сәргуз појисдә.

Ә и корһоровоз дәрдһојтүш бири,
Әз догһо һүндүртә тү дәрдһо дирәј.
Вәхтсүз ә мујһојтү дониш офдори,
Ә дәрдһојтүрәвоз тү тәħно мундәј.

Јагуб, бирор, рәħһо һомор нәс бирә,
Күрписүзә никәрәһо кирошдәј.
Пулһо-молһо түрә дәкиш нәсохди,
Тү мәрд бирәј ә гәд хәлгһо нум һишдәј.

Јаша и кофһорә әз дүли нүвүсд,
Хубә әз хәрәбһо дирә миданүм.
Имоһој ә појиз дәри салһојмә,
Хубитүрә нә нүвүсдә ниданүм.

Москов, 2001 с.

Чү ширини нәфәстү
(Әри шоир-хонондә Јүшүвәђ Јакубов)

Гушһо ә сәс импојү,
Билогһо ләс импојү,
Сәрђәдһо шолум имбу,
Јәкирәш дәрд-гәм нибу,
Тү хундәнки.

Вишәһо ә хов мурав,
Хори, ђәсму, мидү тов,
Тәмиз имбу руј хори,
Ә ђилом имбу шори,
Тү хундәнки.

Зимусду васал имбу,
Шәлаләһо лол имбу,
Ә лүкәһо күл моров,
Тәбиәт мурав ә хов,
Тү хундәнки.

Руј инсонһо шор имбу,
Ә јәки бовор имбу,
Дулһо имбу локосүз,
Чор тараф имбу тәмиз,
Тү хундәнки.

Вир мисохим хүшдәрә,
Нидајм әчә нүшдәрә,
Мијофдоним ә нәгүл,
Нидобошим ә әгүл,
Тү хундәнки.

Дәрдhо әз јор мәдарав,
Хәрәбиhо дур мурав.
Дү-јәкирә михојим,
Кофhојму имбу гојим,
Тү хундәнки.

Ҹилом ћәјру ә сәстү,
Чү ширини нәфәстү,
Ә дәрдhојму тү дәрму,
Бәхшә бирә әриму,
Тү хундәнки.

Гүбә – Хочмәз, 2001 с.

Сә шәјр әри Тәлһүм Гуршумов

Әји һилом нум нори,
Нунсүзhорә нун дори.
Пулсүзhорә пул дори,
Тәлһүм, Тәлһүм, ој Тәлһүм.

Тү әри хәлг зиhисди,
Ә дәрдhој кәс кирисди.
Дүшмәрә дуст данусди,
Тәлһүм, Тәлһүм, ој Тәлһүм.

Әри хәлг шори дирә,
Шәһәм сохди дүлтүрә,
Тү нә дошди чүнтүрә,
Тәлһүм, Тәлһүм, ој Тәлһүм.

Икид икидhо бири,
Әри hәммә рәһ нори,
Хубә дустhо кәм дири,
Тәлһүм, Тәлһүм, ој Тәлһүм.

Фикирhојмә гәләти,
И чү чиро мүhбәти,
И чү чиро гисмәти,
Тәлһүм, Тәлһүм, ој Тәлһүм.

Москов, мај 2000 с.

* * *

Вәрф мијов, воруш мијов,
Сал әз сал дәкиш мијов,
Лиђә, палаш имбу ов,
Тү әз јор нивадарај.

Догhо думон мәкүрү,
Дәрәhо чән мәкүрү,
Дүлә ђәсрәт мәкүрү,
Тү әз јор нивадарај.

Вәрф мијов хиник имбу,
Чүшмәhо торик имбу,
Дүлә hәмсолә нибу,
Тү әз јор нивадарај.

Тәлђүм, и чү кор бисдо,
Шориhорә гәм висдо,
Ђилом әдәј кирисдә,
Тү әз јор нивадарај.

Москов, мај 2000 с.

* * *

Чү куjум, и ђилом һәмишәлүк нисд,
Тү рафди әз ђилом, и ђилом кирисд.
Руj ән ђәсмуһорә булудһо вәкүрд,
Һүндүрә догһорә думонһо дәкүрд.

Хәһәрһо бирорһо ә чү руз мунди,
Бәбә һәмишәлүк ә дәрд домунди.
Рачә балаһоjтүш ә дәрдһо дәрүт,
Әдәт кәшдә түрә, офдә нәсданүт.

Нимазһо вокунди, мисвоһо сохди,
Әз гуллуг ән jәкиш тү нә вирихди.
Чәнди-чәндиһорә ә руз расунди,
Әз тү ә и ђилом хубиһо мунди.

Мумуни ә ђилом ә тәһәр догһо,
Буj күлһорә хуно ә гәриш богһо.
У бүзүркә нумтү ә ловһо вәри,
Шикил парчоһитү ә дүлһо дәри.

Москов, маj 2000 с.

Мәним илһамым нәдир

Сәни дүшүнүрәм

Дуруб тәнбәл-тәнбәл чыхдым ејвана,
Ќөрүндү көзүмә бағчалар, бағлар.
Елә дүшүндүм ки, бу кечә вахты,
Јенә дә көрүшә кәләчәк о јар.

Бахдым сәмадакы улдузлара мән,
Сандым көзләриндир көзүмә бахыр.
Ај да нур чиләди үстүмә көјдән,
Дедим күлүшүндүр гәлбимә ахыр.

Ағачда јарпаглар пычылдашдыгча,
Кечди хәјалымдан көрүш кечәси.
Бир дә гырыг-гырыг мәнә дедијин,
«Тәк сәни севирәм, инан», – кәлмәси.

Ќөрдүм јаваш-јаваш ачылыр сәһәр,
Мәним дүшүндүјүм тамам хәјалмыш.
О илк мәһәббәтим, илк севдијим гыз,
Артыг көлкә кими узагда галмыш.

Губа, 1959 ил

Бармағыма үзүк тах

Һәр көрүшә чыханда,
Дејирсән: «Кәл, сөзә бах,
Елчи көндәр анама,
Бармағыма үзүк тах.

Гоһум-гоншу да бизи,
Изләјир сәһәр-ахшам.
Гој онлар да билсин ки,
Артыг нишанланмышам».

Һеч демирсән, севкилим,
«Мәнә дүз илгарла бах»,
Елә даим дејирсән:
«Бармағыма үзүк тах».

Губа, 1958 ил

Үрәјимә ишыг чәк

О тарла дилбәри монтјор оғланла,
Таныш бир чығырда үз-үзә кәлди.
«Сән бүтүн евләрә ишыг чәкмисән,
Кәл, бизим евә дә ишыг чәк», – деди.

Оғлан тез гызкилә јолланды бир баш,
Көрдү һәјәт-бача тамам чил-чыраг,
Јаныр алов кими, јаныр од кими,
Көзәл лампалары шәфәг сачараг.

«Көрән, нијә мәни чағырмыш о гыз,
Бәлкә, дејиләси вачиб сөзү вар.
Бәлкә, әлә салмаг истәмиш мәни,
Евдә ки, чил-чыраг јаныр ишыглар!»

Бу дәм аста-аста енди пилләдән,
Инчә додагларла гыз күлүмсәди.
Тарла дилбәринин лал бахышлары
Санки, «үрәјимә ишыг чәк», – деди.

Губа, 1958 ил

Тохунду

Мәним әјнимдәки садә кејимләр,
Дејәсән, көнлүнә јаман тохунду.
Сән буну үзүмә вурмасан да, гыз,
Күскүн бахышындан дәрһал охунду.

Губа, 1960 ил

Кәздим ојмаг-ојмаг Вәтән мүлкүнү...

Бу күн мәһмизләјиб, көһлән атымы,
Каһ араны кәздим, каһ да јајлағы.
Һәр тоју, дүјүнү бир меһман кими,
Сүзүб, сејр елędим ашыг сајағы.

Ичдим Гырхбулагдан, Гызбәнөвшәдән,
Барлы бағчаларда мин будаг әјдим.
Еј көпүклү чајлар, биллур булаглар,
Каш, сизи бағрыма баса биләјдим!

Тахыл зәмиләри бир үмман кими,
Ҹошду, далғаланды, үзүмә күлдү.
Јашыл чәмәнликләр, уча дикдирләр,
Гәлбимдә гајнајыб ше'рә төкүлдү.

Кәздим ојмаг-ојмаг Вәтән мүлкүнү,
Мәнә әзиз кәлди һәр дәрә, һәр дүз.
Һүснүнә бахмагдан доја билмәдим,
Дашына баш гојдум, торпағына үз.

Губа, 1961 ил

Ҹавабсыз бир мәктуб

Јандым һәсрәтијлә о дилбәрин мән,
Лакин кизли галды мәһәббәтимиз.
Амма һеч билмирәм, билмирәм нәдән,
Тез-тез гызарырдыг растлашанда биз.

Отуруб бир мәктуб јаздым о гыза,
Ешгимиз гој кизли галмасын дедим.
Көнүл дејәнләри төкдүм кағыза,
Она илк ешгимдән төһфә көндәрдим.

Һәфтәләр шам олду, ајлар пәрванә,
Бәс нијә бир чаваб јазмады көрән.
Говрулдум шүбһәләр ичиндә јенә,
Бәлкә, бу севдада јанылмышам мән.

Суалым чавабсыз галды, де нечин,
Бәлкә дә, далмысан дүшүнчәләрә.
Бәлкә дә, «севирәм» сөзүн јазмагчын,
Көтүр-гој едирсән азы мин кәрә.

Ешгин дәрјасында үзсәм дә һәр ан,
Галса да мәктубум јенә чавабсыз,
Фәгәт билирәм ки, бахышларындан,
Севир, мәни севир о назәнин гыз.

1958 ил

Тәбиәтин гојнунда

Көзәл тәбиәтин чыхыб сејринә,
Зүмрүд чәмәнләрдән кечәркән јенә,
Нәғмәкар гушлара гулаг да асдым,
Һәр күлү, чичәји бағрыма басдым.

Бәнөвшә јенә дә бојнуну әјди.
Гызылкүл јалварыб – «мәни дәр» – деди.
Нәркизләр, лаләләр үзүмә бахды,
Булаглар чағлајыб гәлбимә ахды.

Губа, 1958 ил

Јухуда

Мән сәни бу ахшам чох күләр көрүб,
Гыврым телләринә, бах, әл дә атдым.
Вүсал рәмзи олан әлван күлләрдән,
Бир дәстә бағлајыб, сәнә узатдым.

Инчә әлләрини тутуб әлимдә,
Гумрал сачларына чәләнк дә тахдым.
Бүтүн көрүш вахты сүкута далыб,
Гајнар көзләринә бахдым, нә бахдым.

Гызылкүл әтирли исти нәфәсин,
Арзу тәк чағлајыб гәлбимә ахды.
Истәдим телини саһмана салам,
Додаглар бирләшди, көз көзә бахды.

Ајылыб көрдүм ки, бир јухудур бу,
Үрәјим көр нечә вурду арамсыз!
Нә оларды, сәнлә бир јоллуг белә,
Ајыг олан вахты данышајдым гыз.

Губа, 1958 ил

Дузсуз көзәл

Һәр кәсә бәллидир пис хасијјәтин,
Ағылдан сејрәксән, нәдир нијјәтин.
Һеч кимин көнлүндә јох мәһәббәтин,
Һәјатда тәк галдын сән, дузсуз көзәл.

Чохуна кәлмисән мин чүрә кәләк,
Тојугда, өрдәкдә гојмадын ләләк,
Дүздүн арагчына гоша халын тәк.
Бәзәкдән зөвг алдын сән, дузсуз көзәл.

Ахар сулар кими һәр јана ахдын,
Јахана бәзәкли чичәкләр тахдын,
Овуну көрәндә сычрајыб галхдын,
Гуш тәк ганад чалдын сән, дузсуз көзәл.

Губа, 1960 ил

Ахды

Сорма көзләримдән сүзүлән јашы,
Чананым өзкәјә баханда ахды.
Ајрылыг күлүнү дәриб бағчадан,
Һәвәслә синәмә таханда ахды.

Чыхдым сәһәр-сәһәр чөлләрә еркән,
Елләр дүшүндү ки, диванәјәм мән.
Севкилим рәгибин әлин сыхаркән,
Көзүмдә илдырым чаханда ахды.

Фәгәт башгасыны севди о сона,
Бахдым јолларына мән јана-јана.
Бир күн пешман-пешман чыхды ејвана,
Мәнә мәлул-мәлул баханда ахды.

Губа, 1961 ил

Гыш

Пајыз карваныны сүрдү узаға,
Бир сакитлик гонду бағчаја, бағa.
Сулар һәм лал ахды, һәм дә дурулду,
Һәр таныш из, чығыр көрүнмәз олду.

Шүшә буз бағлады биллур булаглар,
Гардан папаг гојду вүгарлы дағлар.
Солуб хәзан олду әлван күл, чичәк,
Чылпаг будагларда рәгс етди күләк.

Күнәш дә нечә бир фүсүнкар чанан,
Каһ күләр көрүндү, каһ да пәришан.
Јағ еј гар, елимин артыр варыны,
Анбарлар тутмасын чөлләр барыны.

Губа, 1960 ил

Гудјалчај

Чошгун суларынын аһәнкдар сәси,
Ана лајласыны андырыр мәнә.
О көзәл һүснүнә ше'р јазмагчын,
Хәјал дәрјасында үзүрәм јенә.

Илан тәк гыврылан, еј Гудјалчајым,
Сәндә хош баһарын тәравәти вар.
Зүмзүмәјлә ахан лал суларында,
Инчә гыз сәсинин мәләһәти вар.

Кечмишдә лүзумсуз ахыб коллара,
Үркәк чејран кими јолун азмысан.
Елин ағрысыны, елин дәрдини,
Даша нәгш еләјиб, даға јазмысан.

Инди һәм Губаја ишыг верирсән,
Һәм дә суварырсан бағчаны, бағы,
Түкәнмәк билмирсән илләрдән бәри,
Чүнки мәнбәјиндир гарлы Шаһ дағы.

Губа, 1958 ил

Ај нә үчүн Күнәшә чәпәки бахыр
(Әфсанә әсасында јазылмышдыр)

Көјләрин көзәли Ај,
Көзәлләр әзәли Ај,
Ән парлаг улдузлардан,
Рәнкарәнк улдузлардан,
Көзәл бир чәләнк һөрүб,
Тез-тез тәдарүк көрүб,
Бир анда көздән итди,
Күнәшә гонаг кетди.
Күнәш ону хош үзлә,
Ширин диллә, хош сөзлә,
Гәбул едиб, көрүшдү,
Һал – әһвалын сорушду.
Әјләндиләр бир мүддәт,
Сона јетди сәјаһәт.
Күнәш дә елә бу ан,
Көјләрә јајды фәрман.
Маһир дәрзи кәтиртди,
Сүфрә ачды, једиртди,
Сонра деди: «Кәрәк сән
Аја палтар тикәсән.
Ән ипәк булудлардан,
Рәнкарәнк булудлардан».
Дәрзи разы олмады,
Сифариши алмады.
Деди: «Еј шаһым Күнәш,
Мәним Аллаһым Күнәш,
Ај каһ ораға дөнүр,
Каһ да јары бөлүнүр.
Онун әјнинә кәлән,
Хәләт көзләмә мәндән».

Күнәш дә разылашды,
Аја тәрәф јол ачды.
Ај Күнәши хош үзлә,
Гаршылады хош сөзлә.
Әјләндиләр бир мүддәт,
Сона јетди сәјаһәт.
Күнәш деди: «Достум Ај,
Кәтирмәдим сәнә пај.
Бәхшишим сәнә анчаг,
Истилијим олачаг.
Нә гәдәр хошундур ал,
Ахыр мәндән разы гал».
Ај һирсиндән титрәди,
Үрәјини гәм једи,
Бу ишиндән Күнәшин,
Кәлишиндән Күнәшин.
Одур ки, Ај о күндән,
Күнәши сајыр дүшмән.
Үрәјини гәм јахыр,
Она чәпәки бахыр.

18.02.1970

Мән ушаг олмамышам

Дүшдү ушаглығым ағыр илләрә,
Нә нәвазиш көрдүм, нә дә ојунчаг.
Атамы сәсләрдим јухуларда да.
Олса чәбһәләрдә мәндән чох узаг.

Јалныз ағлајанда ушаг олардым,
Мин кәдәр үстүмә ајаг ачарды.
Һәр гәмли көрәндә дәрдли анамы,
Санки ушаглығым мәндән гачарды.

Дүшмәнин гранит мәрмиләриндән,
Торпаглар, шәһәрләр аловланырды.
Орда һәр минадан гопан гәлпәдән,
Бурда ушаглығым јараланырды.

Атам гајытмады о дөјүшләрдән,
Сон үмид, сон күман үзүлдү тамам.
Бәјлик көјнәјини атамын бир күн,
Мәнә тәсәллијчүн кејдирди анам.

Еј шылтаг балалар, еј күл балалар!
Үрәк фәрәһләнир күлүшүнүздән.
Тәәссүфлә кечән ушаглығымы,
Сизи һәр көрәндә унудурам мән.

1959 ил

Шимал мешәсиндә гыш

Атыб либасыны тәбиәт инди,
О гардан әјнинә тәзә дон кејир.
Будаглар шахтаја дүшән ушаг тәк,
Елә бил «титрәдим, үшүдүм», – дејир.

Узаг мешә ичи, көрүнүр бир ев,
Јоллары гар басмыш, һава гаранлыг.
Бу евин кичичик пәнчәрәсиндән,
Әкс олмуш чығыра зәиф бир ишыг.

Сәни, еј сүкутла ујујан мешә,
Өлүм јатағында шишкин көрмәдим.
Көрсәјди әчәлдән о мөһләт алар,
«Мән буну јарадым, өлүм», – дејәрди.

Сиз, еј гар алтында итмиш из, чығыр,
Сојуға давамсыз, зәриф будаглар,
Еј мәчрасы боју буз бағлајан чај,
Сиздән үрәјимдә јүз хатирә вар.

Еј итмиш булаглар, әсән говаглар,
Сиз, еј тәбиәтин јадикарлары,
Һавалар гызынча, күнәш гызынча,
Кәлин үрәјимдә исинин бары.

1961 ил

Губа

Даим мәнимләсән, һаjанда олсам,
Сәни унутмагмы олар, аj Губа?
Зүмрүд чәмәнләрин, алма бағларын,
Һәмишә гәлбимдә галар, аj Губа.

Демә аралыjам, демә узағам,
О көзәл гоjнуна дөнәрәм jенә.
Динҹлиjими алан илк ешгим үчүн,
Бир ше’р чәләнки борҹлуjам сәнә.

Гоjнунда динҹәлән раһатлыг тапар,
Һүснүн сәфалыдыр һәм баһар, һәм гыш.
Тәнкә алтындакы гаjалыглара,
Лермонтов бир заман мө’ҹүзә демиш.

Севдим Гудjал чаjы, севдим Шаһ дағы,
Испик мешәсиндән мән чох кечмишәм.
Дағлар дөшүндәки Гызбәнөвшәдән,
Шапкамы чевириб мән су ичмишәм.

Губада чөл кәзән, чәмән доланан,
О jерләр мәним дә өз мәскәнимдир.
Һүндүр тәпәләрдә, көj мешәләрдә,
Узанан изләрдән бири мәнимдир.

1958 ил

Сәнин һәсрәтин

Инчә әлләрини үзүб әлимдән,
«Бир даһа кәлмәрәм», – дејәрәк кетдин.
Јыхыб әһдимизин илк тәмәлини,
Бир ајлы кечәдә көр нәләр етдин...

Бир дүнја ешгимлә де, кетдин һара,
Јолуну даими аздын мәнимчүн.
Ајаг сәсләринлә дар чығырлара,
Бир һәсрәт нәғмәси јаздын мәнимчүн.

Чичәкләр килејли, күлләр килејли,
Де, киминлә бөлүм кәдәри, гәми?
Бил, еј үфүгләрдә итән сәһәрим,
Гыра билмәјирәм сәнсизлијими.

Еј мәнсиз өзүнү бәхтәвәр сајан,
Үрәјим илк дәфә гәлпәләнибдир.
Мәнимчүн һәсрәтин, бу ајрылығын,
Бүтүн тәбиәтә сәпәләнибдир.

1960 ил

Ондан јазмасам

Мәнә мәзәммәтлә дејирләр бә'зән,
Јетәр, мәһәббәтдән јаздығын бәсдир.
Гәләминдән чыхан бүтүн сөзләрин,
Вүсал арзулајыр, «севкилим», – дејир.

Ешгдән һәмишә јазмасам, достлар,
О, турач јеришли күсәр ки, мәндән.
Күсдүмү, ше'рим дә јохсуллашараг,
Дүшәчәк әввәлки сәвијјәсиндән.

24.10.1959

Учдун мәндән узаглара

Кеча андым, күндүз андым,
Мәһәббәтдән аловландым.
Сән анд ичдин, мән инандым,
Фәгәт учдун узаглара,
Гондун уча будаглара.

Нәгарәт:
Гисмәтим ајрылыг олду,
Ешгим сынар гајыг олду.
Достлуғун бир анлыг олду,
Учдун мәндән узаглара,
Гондун уча будаглара.

Ешгим донду сулар кими,
Инилдәдим мән тар кими.
Көчәрисән баһар кими,
Учдун мәндән узаглара,
Гондун уча будаглара.

Нәгарәт:
Гисмәтим ајрылыг олду,
Ешгим сынар гајыг олду.
Достлуғун бир анлыг олду,
Учдун мәндән узаглара,
Гондун уча будаглара.

31.05.1960

Шимал гызы

Шимал гызы, шимал гызы,
Јанагларын ал гырмызы.
Додагларын шеһли чичәк,
Бахышларын үркәк-үркәк,
Сојугдан ки, сән әсирсән,
Көрүшәми тәләсирсән.
Кет, әзизим, кет көрүшә,
Өз ешгинә садиг јаша.
Јалныз донмуш үрәкләри,
Ешги сөнмүш үрәкләри
Шахта кәсәр.
Мәһәббәтлә јанан гәлбә,
Шахта, човғун етмәз әсәр.
Сән нөгсансыз бир мәләксән,
Гохланмамыш тәр чичәксән.
Лермонтов да јазмыш сәндән,
Вәсфә кәлмәз көркәминдән.
Кимә бахсан нараһатдыр,
Һәр бахышын бир һәјатдыр.
Шимал гызы, шимал гызы,
Еј шималын назлы гызы.
Чох тәәссүф ки,
Бирчә гәлбдир синәмдәки.

1961 ил

Мәним илһамым нәдир

Мәним илһамым нәдир?
Көпүкләнән чајларын,
Шырылтыјла ахмасы.
Ја да јорғун бир көзүн,
Хумар-хумар бахмасы.

Мәним илһамым нәдир?
Инчә солғун јарпағын,
Будағындан дүшмәси.
Ики һәсрәт севәнин,
Илк дәфә өпүшмәси.

Мәним илһамым нәдир?
Гајада тәк палыдын,
Аһәстә титрәмәси.
Ешгә дүшән бир гызын,
«Мән севирәм», – демәси.

Мәним илһамым нәдир?
Сылдырым гајалардан,
Хәфиф јелин әсмәси.
Тел дарајан бир гызын,
Көрүшә тәләсмәси.

Мәним илһамым нәдир?
Башы гарлы дағларын,
Вүгары, әзәмәти,
Севдалы бир оғланын,
Сәрсәри тәбиәти.

Мәним илһамым нәдир?
Көзәл пајыз фәслинин
Кур, лејсан јағышлары.
Солғун рәнкли бир гызын,
Думанлы бахышлары.

Губа, 1961 ил

Јахындан кәл, узагдан кәл

Доланды ај, доланды ил,
Солду күлләр, ачды күлләр.
Еј ешгимин мүгәссири,
Кама јетди чох көнүлләр.

Исти олду, сојуг олду.
Нечә илләр јола салдым.
Сач ағарды чаван галдым.
Мән ешгимә садиг галдым.

Нәгарәт:
Јахындан кәл, узагдан кәл,
Кәл бир дујғу кими, кәл баһар кими.
Әһдә вәфалы садиг јар кими,
Кәл чых кәнчлијимдән јадикар кими.

Тәр чичәкләр сәни көзләр,
Онлар сәнсиз, онлар мәнсиз,
Бу аләми һүснүн бәзәр,
Кәл, тәбиәт галмыш сәнсиз.

Сән илк ешгим, сән илк севдам,
Гојма дарда мәһәббәти.
Мән бузунла јанар одам,
Өзүн сына сәдагәти.

Нәгарәт:
Јахындан кәл, узагдан кәл,
Кәл бир дујғу кими, кәл баһар кими.
Әһдә вәфалы садиг јар кими,
Кәл чых кәнчлијимдән јадикар кими.

Губа, 1959 ил

Итән кәнчлијим

Сән, еј бојланыб өтән кәнчлијим,
Накам севки кими өтән кәнчлијим.
Тәк-тәнһа јабаны бир чичәк кими,
Чығырсыз дағларда итән кәнчлијим.

1969 ил

* * *

Сизин тој күнүнүздә,
Ҝөзүмдән јашлар ахыб.
Ушаглыг мәһәббәтим,
Хәјал кими олса да,
Силинмәз из бурахыб.

1969 ил

1961–1963-ҹү илләрдә һәрби хидмәтдә олдуғум мүддәтдә јазылмыш ше’рләр

Бәлкә

Гонмуш бахышына бәлкә думанлар,
Һардасан, әзизим, инди һарада,
Мән сәни анырам һәмишә һәр ан.
Јәгин, сән дә мәни салырсан јада.
Јығыб гашларыны, еј гара зүлфлүм.
Дурмусан, бәлкә дә, јол кәнарында.
Ја да, бир нәғмәми мүркүләјәрәк,
Мәни һәрарәтлә саларсан јада.

Халилова ш., 1962 ил

О гајытмаз бир дә кери

Сән инсансан, јохса мәләк,
Сән јелмисән, јохса күләк?
Бир дамла көз јашы олуб,
Хырда үзүк гашы олуб,
Дәнизләрдә гәрг олдунму,
Е'тибарын сөјлә буму?
Кәл, еј мүгәссир мәләјим,
Наз бачаран бахышына,
Көзләринин јағышына
Мән гурбанам.
Кәл, еј тапылмајан итки,
Шаир үрәјимин илки,
Сәнә гошан ше'рләрими,
Зәр нахышлы сырға кими,
Ал хурмајы телләринә,
Руһуму ал әлләринә.
Ах, севкилим бу хәјалдыр...
Һалым јенә хәстәһалдыр.
Әбәдилик мәндән гачдын,
Көр, кимләрә көнүл ачдын.
Сән, еј дилимин әзбәри.
Гајытмазсан бир дә кери.

Оренбург ш., 15–16.02.1962

Хатырларсан мәни дәрһал

Гызыл гаја думан олса,
Хатырларсан мәни дәрһал.
Јарпагларын рәнҝи солса,
Хатырларсан мәни дәрһал.

Сулар хумар-хумар ахса,
Ким јанында јола бахса,
Булуд өтсә шимшәк чахса,
Хатырларсан мәни дәрһал.

Севкилиләр кәзсә гоша,
Бәлкә, гәлбин кәлди чоша,
Ҝөзүндә јаш гоша-гоша,
Хатырларсан мәни дәрһал.

Ҝөјдән нарын јағыш дүшсә,
Сых јарпаглар кәләр сәсә,
Ким көрүшсә, ким говушса,
Хатырларсан мәни дәрһал.

Баһар әтрин кәтирәрәк,
Дағдан әсәр сәрин күләк.
Бојнун бүкүб бәнөвшә тәк,
Хатырларсан мәни дәрһал.

Алкына ш., декабр 1962 ил

Намә'лум мәзар
(Намә'лум әскәрин мәзары)

Вурушдун мәрдликлә сән,
Олдун мүбариз әскәр,
Дүшмәндән гисас алыб,
Говдун евинә гәдәр.

Ајлар өтдү јел кими,
Биз илдән илә дүшдүк.
Тәкрарән һәр фәсиллә,
Нечә јол биз көрүшдүк.

Гајытмадын, әзиз дост,
Елләр көзләди сәни.
Гојнунда бој атдығын,
Чөлләр көзләди сәни.

Јарандан ган ахаркән,
Баха-баха јоллара,
Күнәшин батан заман,
Көјләр чөкәркән гара.

Сон сөзүн, сон сөһбәтин,
Күләкләр додағында,
Кәзәрәк нәгш олунду,
Говаглар јарпағында.

Мән мүбариз өлүмү,
Көрмәсәм дә көзүмлә,
Намә'лум мәзарыны,
Кәздирирәм өзүмлә.

Алкына ш., декабр 1962 ил

Көзәл

Јашар дејир өлүрәм, инанырсанмы, көзәл.
Өз ешгинлә, сөјлә, сән дә јанырсанмы, көзәл.

Налә гопмаз гәлбиндән, үрәк јанмаса чанда,
Мәкәр, сән дә јанмагдан бир шеј ганырсанмы, көзәл.

Бәс, дејирләр ки, севда әбәди, јеканәдир,
Сән дә севданда әбәди галырсанмы, көзәл.

Һичрана дөзүмсүз олуб мәндән хәлвәтдә, еј јар,
Нәғмәсиз телләрдә мизраб чалырсанмы,көзәл.

Јамач думан, һава тутгун, чајлар һәзин,
О нәғмәкары јада салырсанмы көзәл.

Ким сәнә гаш – көз етсә сөјлә көрүм,
Јашарын меһрин ондан алырсанмы, көзәл.

Халилова ш., 1962 ил

Суал

Нечә тапмаг сәни, нечә, әзизим,
Вүсала үмидми, бары, сән сөјлә?
Бир дә көрәрәмми јанымда сәни.
Мәнә таныш олан ағ өрпәјинлә?

Халилова ш., 1962 ил

Гышла видалашаркән

Гар јағыр ләпә-ләпә дөнүр суја,
Гыш да гуртармагда, тәбиәт ислаг.
Јазын нәфәсини јер дуја-дуја,
Әсир көрпә отлар баш галдырараг.

Әлләрин әлимдә өтмүш кечәдән,
Ачырсан гәлбими күлүшләринлә.
Вахтын өтдүјүнү биз һисс етмәдән,
Кәзирик меһрибан бу мүнван илә.

Бә’ли видалашды гыш тәбиәтлә,
Јазын нәфәсинә бүрүнәр чөлләр.
Күләр ана торпаг саф мәһәббәтлә,
Сачар өз әтрини чичәкләр, күлләр.

О көрүш вахтындан, билирәм ки, мән,
Чох сулар ахмамыш илләр өтмәмиш.
Ајаг изләримиз, көрүш јериндән,
Һәлә силинмәмиш, һәлә итмәмиш.

Сарсытды, дејәсән, бу мәһәббәти,
Нәгафил ајрылыг, нәгафил һичран.
Нәдәнсә, дујмадым бу хәјанәти,
Сәнин о әлвида бахышларындан.

Инди буну дујдум, буну анладым,
Мән сәни анаркән бир баһар кими.
Сән исә һәм ағыр, һәм сојуг олдун.
О көрүш ахшамкы сулу гар кими.

Алкына ш., 17 март 1963 ил

Сән исти, мән сојуг

Гәлбин сәнин мәнә гаршы,
Од кими һәрарәтли.
Гәлбин сәнин мәнә гаршы,
Саф тәмиз мәһәббәтли.

Ҝәлән хош тәбәссүмүн,
Ҹан севинир сөзүндән.
Ҹамалына һамы һејран,
Вә'фа јағыр көзүндән.

Мән шимал бузлары тәк,
Чох сојуг сәнә гаршы.
Бәлкә, буну дујмусан,
Ахытмысан көз јашы.

Севимли гыз, көзәл гыз,
Унут мәни бир јоллуг.
Биз гәлбчә башга-башга.
Сән исти, мәнсә сојуг.

Саратов ш., апрел 1962 ил

Әлвида, Халилова

Әлвида, Халилова*, әлвида һәмишәлик,
Әлвида ки, бир даһа, бәлкә, биз көрүшмәдик.
Гојнунда мән јашадым, каһ пәришан каһ күләр,
Мәни имтаһан етди сәрт шахталар, күләкләр.
Фикирләр мејданында ајларла ат чапдығым,
Сәрһәдсиз хәјалларда мән тәсәлли тапдығым,
Гар тәпәли сәһралар, ајрылырыг, әлвида,
Мәни гүруб чағлары, көрмәзсиниз јолларда.
Сон дәфә көрүшүрүк, әлвида, еј Сакмара,
Ахшам сәринлијиндә бир дә бахма јоллара.
Бир гәриб гыш ахшамы мәнә көнүл ачан, гыз,
Билирәм ки, үрәјин сыхылачаг арамсыз.
Мәндән кизли билирәм төкәчәксән көз јашы,
Көрүшмәјә кәлмәрәм, өзүн билирсән јахшы.
Мүгәссир мән дејиләм, сәндән көнүл алмадым,
Көзләјәним вар дедим, сәнә мејил салмадым.
Лакин тәәсүфләр олсун, о көзләмирмиш мәни.
Чох јерсиз алдатмышам һәм өзүмү һәм сәни,
Әлвида, Халилова, әлвида һәмишәлик.
Әлвида ки, бир даһа бәлкә биз көрүшмәдик.
Сәни әзиз дост кими хатиримдә тутмушам,
Чүнки, о вәфасызы гојнунда унутмушам.

Халилова ш., 12.11.1962

---

* Халилова – 1962-чи илин феврал ајындан нојабрын 26-на кими һәрби хидмәтдә олдуғум јердир. Сакмара Халиловадан бир гәдәр аралы чај адыдыр.

Тәкчә сән гаршылама

Хош пајыз кечәси, көј отларда шеһ,
Ислаг јарпагларын үзүндә жалә.
Шаһ дағдан әсдикчә сәрин-сәрин меһ,
Тәбиәт шаиртәк кетмиш хәјалә.

Бах, бу мәнзәрәнин көзәллијиндә,
Сыхылыб синәмә бир севдалы гыз.
Әлләр дә, дилләр дә донмуш јериндә,
Данышыр бахышлар, үрәкләр јалныз.

Аловлу кәнчләри сүзүб арамсыз,
Санки гаш-габаглы тәбиәт күлүр.
О көрүш сиррини, зәннимчә, јалныз,
Илкин хәзан көрмүш будаглар билир.

Инди о көрүшдән дүз бир ил өтмүш,
Әскәр палтарлары дурур әјнимдә.
Сыхмышам синәмә автоматымы.
Башга әскәрләр тәк әскәрәм мән дә.

Пајыз, пајыз илә һеч көрүшмәмиш,
Фәсил, фәсил илә олмамыш әвәз.
Титрәк јарпаглара һеч хал дүшмәмиш,
Данмысан достлуғу, вәфасыз, нә тез.

Бојну галстуклу јалтаг бир инсан,
Дејәсән, јолундан аздырмыш сәни.
Јерсиз бәһанәләр дејилдир асан,
Мүбарәк дејирәм тәзә ешгини.

Дөнәрәм бир баһар хош арзуларла,
Демә, о јерләрдән итмишәм тамам.
Елә һәмин јердә далыб хәјалә,
Елә һәмин јердә чошачаг илһам.

Хидмәтдән Вәтәнә о вахт дөнәнтәк,
Гаршылар чөл мәни, көј чәмән мәни.
Ленин күчәсијлә әлиндә чичәк,
Тәкчә гаршылама онда сән мәни.

Оренбург ш., 31 октјабр 1962 ил

Сәһв аддымлар

Кәдәрдән безикән јорғун дурур,
Утанчаг бир ешгин әзабы дурур.
Көнлүм бу севдадан һушун итириб,
Инди дә өзүнә зәрбәләр вурур.

Мин оддан, аловдан, шахтадан кечдим,
Јашым аздыр, мәчараларым кениш.
Горхунч фыртыналар вурду синәмдән,
Һәјат јолларымда олмады ениш.

Ҝәнчлик һисcләринин дүшүб күчүнә,
Чох вахт чағрылмамыш гонаг да олдум.
Хәфиф күлүшләрә ујуб, алданыб,
Мән өз ағылымдан узаг да олдум.

Дүнәнки сәһв чығырлар, сәһв аддымлар,
Бах, онлар бу күнкү ағлымдыр мәним.
Дүнәнки кечдијим долајы јоллар.
Бу күнкү һәгиги јолумдур мәним.

Мән өз сәһвләрими чох еркән дујдум,
Дурмушам ајаға јенә дағ кими.
Түкәнмәз арзулар чошғун дујғулар,
Бурүјүб гәлбими бир чыраг кими.

Сән о күтбејини севәндән бәри,
Вердин башгасына меј чәләнкими.
Һүснүнә гошмурам зәриф нәғмәләр,
Адын позур ше'римин аһәнкини.

Сәни анламаjан jекә гарынын,
Гоjнунда көнүлсүз уjуjанда сән,
Иjли нәфәсиндән иjрәниб бир вахт,
Дүшүнмә күчәдә jалғыз галдым мән.

Мәним jарым да вар, севкилим дә вар,
Нә тез о күл чөһрән саралды, солду.
Динчлиjими алан көзәллиjин дә,
Донуб, гәлбин кими вәфасыз олду.

Ким мәни дүшүнүб нә анып, ансын,
Ахыб түкәнмәjән илһамым вардыр.
Көзәллиjи көрән ики һәссас көз,
Бир дә кәләчәjә инамым вардыр.

Халилова ш., феврал 1962 ил

Булудлар

Көјләрдә сүзүрсүнүз,
Јолму итирмисиниз,
Де, кими кәзирсиниз?
Бә’зиниз бу тәрәфдә,
Бә’зиниз о тәрәфдә,
Бә’зән дурурсуз сәфдә,
Дәјишкән бахышлардан,
Дәһшәтли јағышлардан,
Ән гијмәтли јадикар,
Еј дәрбәдәр булудлар.
Сиз көјләрдә доғанда,
Дәрһал анырам онда,
Јар көзләјән бир гызын,
Бир севдалы јалғызын,
Дүјүнләнән гашыны,
Кәдәрли бахышыны.
Мави рәнкли думанлар,
Сизә дә тәсәллим вар.
Рәнкиниз мави тәмиз,
О гызын өрпәјисиз,
Дәһшәтли јағышлардан,
Ән гијмәтли јадикар,
Еј булудлар, думанлар!
Достлар тәрк етмиш мәни,
О гыз унутмуш мәни,
Сыхыр мәни тәклик дә,
Ҹан сыхан гәриблик дә.
Һеч олмаса сиз бары,
Тәкләмәјин Јашары.

Халилова ш., феврал 1962 ил

Арзу

Нәркиз, михәккүлү, лалә, бәнөвшә,
Јамачда, дәрәдә битир һәмишә.
Инчә, хош рајиһә версә дә онлар,
Мәним гәлбиминсә өз истәји вар.
Дилбәр севкилимин хош нәфәсиндән,
Тәр күл бәнөвшә гохлајырам мән.
Чөлләрин ән көзәл шаһ чичәјини,
Чәләнк күлләринин ән көјчәјини,
Онун нәфәсиндән дәрәчәјәм мән.
Инчә әлләриндән тутуб бир ахшам
Говушуб, вүсала кәтирәчәјәм.
Һәсрәти өмүрлүк итирәчәјәм.

Оренбург ш., 1962 ил

* * *

Гәлбимизсә донмуш күлтәк
Ајрылыгдан донду бизим.
Сән кәлмәдин, мән кәлмәдим
Көрүшмәдик биз, әзизим.

Гар газлары учуб кәлди,
Донмуш көлүн кәнарына.
Онлар әсла ајаг басмаз,
Өз әһдинә илгарына.

Уфа ш., 1962 ил

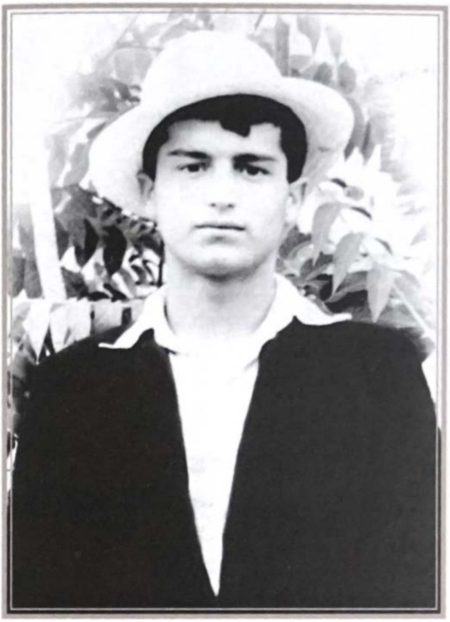

Куба, 1958 год

Красная Слобода, 1959 год

В библиотеке, Куба, 19 декабря 1960 года

В годы службы
в армии, 1961–1963

Баку, 1966 год

С супругой Ниной, Баку, 1969 год

Баку, 1979 год

С сыновьями Виктором и Яном, Баку, 1980 год

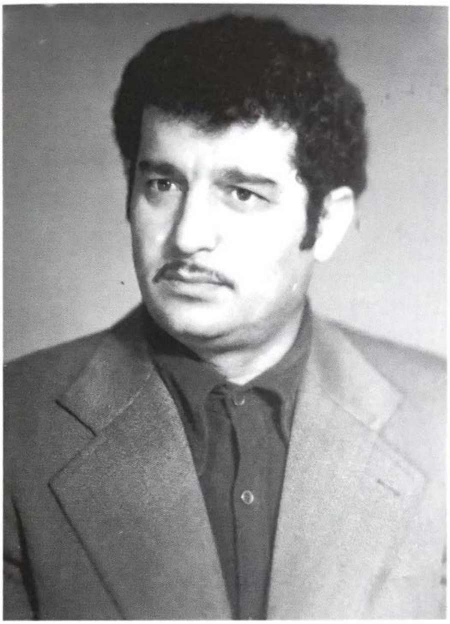

Баку, 1981 год

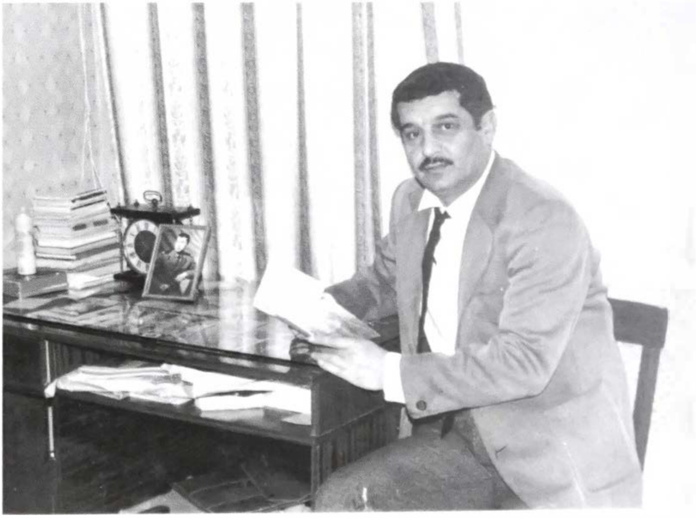

Баку, 1988 год

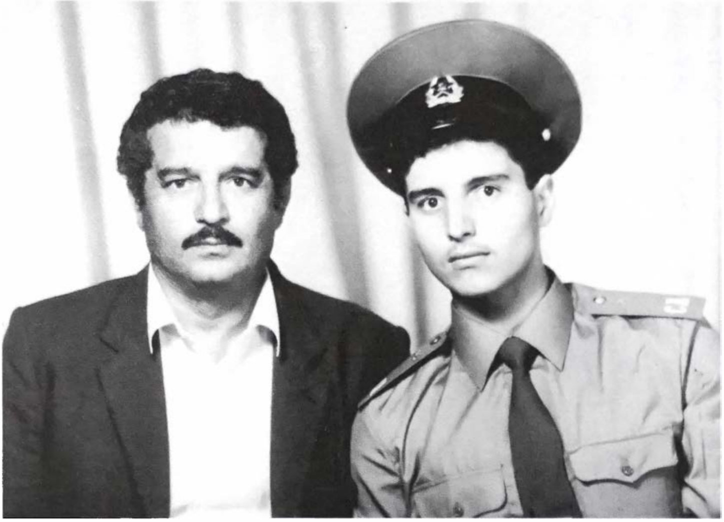

С сыном Яном, Хабаровск, 1989 год

Дербент, 1993 год

С Михаилом Дадашевым, Москва, 2001 год

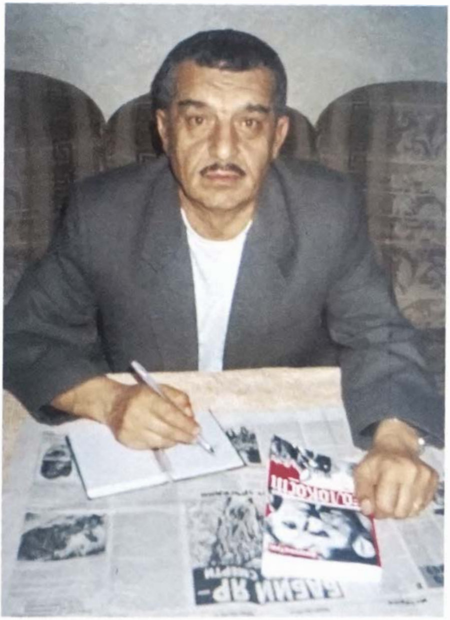

Москва, 2001 год

С внуком Максимом, Москва, 2001 год

С внуками Яшей и Максимом, Москва, 11 ноября 2001 года

Кукла̀ бошу муни, мому, духтэрлэ бошу мири, мому

(Нэгүл)

Ә күһнә дәврһо ә Красни Слобода Һәно куфдирә јә нумлүјә мому зиһисди. У амбар данәндәјә мому бири. Тәһәрифи әну лов бири ә һәммә нәзникә-дурә диһһо. Ә гәд һәммә милләтһој әни диһһо ә у һәммә һүрмәт сохди, әри әну ки, у ә һәр диһ чәнди-чәнди зәндәкорһорә әз мүрдә хилос сохди, ә у дәврһо ки, духдир нә дәрму лап кәм бири. Һәнорә фәрзәндиш нә бири, әри мисвој хүшдә кумәки сохди ә амбарә ночогһо. Шәвһо, нимәшәвһо әз коми диһ әри әну оморәткә, кумәки әну кәрәк бирикә ә һәммә чикә рафди, әз дәсү вороморииһо кумәкирә сохди.

Хунәј әну бу ә гирог никәрәј Гудјал. Әз шәв хәјли рафдә сәс дәр куфдә оморәни, у: «оморум», – куфдирә-куфдирә үшүг ләмпәрә зәвәр сохдә, јовош-јовош тән хүшдәрә вокундәни, гилиндәрә вәкүрдә дәрә вокундәни. Дирәни ә пишој дәр јә рачә һәрүс појисди. «Ә пишојтү мирoм, холәј Һәно, дирвәхтиш һисдикә, бијо бәхшләмиш сохи, һәрүс иму әдәј дәрд хурдә, нијојкә чорә нисд. Орхојин бош, мә имбәрүм түрә, мәш мијорум», – куфдирәни һәрүс. Холәј Һәно кәрәк һисдиһо дәрмуһорә ә зәнбил донәрәни, дәрә гили сохдә, рафдәни ә һәрүсәвоз. Һәрүс ә пишо у ә пәсә. Шәвбу, амбар торикә шәв, уһо ә гирог никәрәј Гудјаләвоз әдәнбүрүт рафдә. Доһор Мәһәзә кирошдәбүрүт, ә диһ Гәләдүз оморәбүрүт расирә. Холәј Һәно һичиш фикир нәсохдә ә пәсәј һәрүс әдәнбу рафдә. Рафдә-рафдә һәрүс әдәј куфдирә: «Бијо, холәј Һәно, бијо, кәм мунди». Холәј Һәно һәчи ә пәсәј әни һәрүс әдәј рафдә ки, һәчидан ки, һич нәс

вомундә. Әки јә һүндүрә доћори ђәрүс појисдәни
куфдирәни: «Расирәјм, һәјсәђәт әзи доћори марајм
мидарајм ә вишә». Ђәрүс јә парларә хуно холә
ћәнорә тик күрдә әз доћори вәбәрдәни. Ћәно
гәрәбәчәдорә хуно ләрзирәни, боворим бирәники
јүрә и ђәрүс ђәлбүси куфдирә. Ћәнорә нә дод мунда
нә имдод. Сәс шәх никәрәрә догһо нә вишәһо әдә
вокоруш сохдә. И вокоруш догһо, вишәһо тәр
ћәнорә әдәј дијәш амбар сохдә. Фәгирә ћәно әз
хүшдә дәс вәкүрдә, ә ђәрүсәвоз дарафдәни ә гәд
вишә. У ә гәд вишә дарафдәнки дирәни: ә гәд ја
кәлә гәләчә јә шорә мәчлүси, инчикә чәнд гәдә
зәнһо, духтәрһо, – «Ћәно омо, ћәно омо», – куфдира
әдәт вәчәсдә. Ћәно нә ђәрүс дироморәни ә дору
ћәно дирәни ки, ә сәр јә һүндүрә тәхт нүшди
парчој ђәлбүсһо, мујһојү лов, дуллу бири ә хори
сифәтјү лап бишәлки, одоми әз у әдәј ћәләчикә
бирә, ә пәсә-пишојү чәнд рачә духтәр әдәј вәчәсда
тән бирәћнә. Парчој ђәлбүсһо ћәнорә дирәмунд
дәсә тик күрдәни, сазәндәһо појисдәни, һәмма
лол појисдәни. У куфдирәни: «Хубә мому бирәји
түрә данусдәнүм. Духтәр мә имишәв бијо зәндү
ћолү хәрәби, чү куммәки кәрәки мисохи ки, әз сә
духтәрмә јә ворә муј кәм нәбу. Һәмикә духтәр мәра
бијо кук бу! Ђәсүл-нәсүл иму кук нәдири. Кукла
бошу муни, мому, духтәрлә бошу мири, мому. Әкә
духтәр бисдокә, түрә әз ћофд дәрјо ә у сәр, ә гәд
мәркәвишә мишәнүм, әкәр кук бисдокә, түрә ә хуба
бәхшәһорәвоз ә рәћ мидәшәнүм. Түрә дуз ә хунәјт
имбәрим. Имоһој сәрки кортүрә».

Момурә дәбәрдәнүт ә ћәрәмхунәј духтәр. Ћәно
дирәни ки, духтәр дәкәшди, чәнд нүкәр-гуллугчи
ә пәсә – пишојү. Јәки әдәј мујһојүрә тимор сохдә, јәки
појһојүрә совусдә, јәки әдәј рујүрә ворвори дорә. Әхи
ки,һәрки әдәј јә кор сохдә.

Һәно диромоpә, дәсә вонорәни ә шүгәм духтәр, чү дәрмүhо кәрәкиникә дорәни урә. Әри хүшдә фикир сохдәни ки, ҹәлбүсә hич вәхт кук нәс бирә. У и кофә әз кәләтәhoj хүшдә лап зуhо шинирәбу, чун ширини, јә рәһ офдә, иhорә фурмундә кәрәки. Шүгәм духтәрә совусдә-совусдә фикир сохдәни ки, мум кәрәки овурдә: «Хилос сохдкә мәрә мум хилос мисоху. Ә јор ҹәлбүс коф нәс мундә, уhо сәбәһ әз инчо муравт лап ә дурә чикәhо, дијә мәрә тәрс нибу». Әз нүкәрhо јәкирә фирсорәни әки парчоh ки, мому әдәј мум хосдә. Парчоh әмир сохдәни, зу мум офдәнүт, дорәнүт ә Һәно. Духтәр зәндү-нәзәндү у hәммә гуллугчиhо-нүкәрhорә вәдәшәндәни әз һәрәм. Духтәр парчој ҹәлбүсhорә бирәни духтәр. Һәно әз мум чү кәрәки гүч сохдәни духтәрә сохдәни кук. Ҹәјилә вәдәбәрдәни әки парчоh ки: «Сәр чүмтү рушумбу, түрә кук бири». Парчоh нәзник оморәни, дирәни, дузиш, куки, әмир сохдәни ә сазәндә: «Зәнит, тә сәбәһ hәммә бијо хуру, кәјф соху. Сәбәһмундә бијо бурајм әз һофд дәрјо ә у сәр, әри дәҹво сохдә», – куфдирәни парчоh, нүшдәни ә чикәј хүшдә. Һәно зу ҹәјилә гиндог сохдә әки дәдәјү норәни вә куфдирәни: «Сә руз, сә шәв гиндогә лов нисохи». Бәгдә вәдиромоpәни әки парчоh, куфдирәни: «Парчоh сог кәрдо, куфдирәhошму hәммә бири, мәрә ихтијор дит, бурам». Парчоh куфдирәни: «Бәл булшәјтүрә тик ки». Һәно бәл булшәјә тик күрдәни. У әмир сохдәни ки, бәл момурә сир пур сохут. Уhо сәр сундугә вокундә бәл Һәнорә сир пур сохдәнүт. Ә дү ҹәлбүс куфдирәни ки, бәрүт Һәнорә ә хунә дәшәнүт. Һәно әз hәммә согбоши куфдирә вәдирәморәни ә ҹәлбүсhорәвоз, сирhош ә бәлү дәри. Дәсhoj фәгир, hәчидан, вокосирәбу ә бәлү вомундә. Сирhо јәки-јәки әз бәлү офдорәнбукәш, гуз бирә уhорә вәкүрдә нәсданбу. Әхир оморәни пишојсәбәһ расирәни ә хунә. Ҹәлбүсhо урә әки хунә норә, үшү сојәрә хуно вүр бирәнүт. Һәно нимәчун дәрә

вокундə дироморəни ə хунə. Дирəни əз унгəдə сир ə бəлү јə сир домунди. Бəлə рəħə дорəни, сир ə хори хунə офдəрəмунд ə јə тикə сүрх чарусдəни. Ћəно имоhој варасирəни ки, у сирhо həммə сүрх бири куфдирə.

1960 с.

«Ҟофһоj бәбәһо» әз чуһурһоj Губә

1. Сүмәр ән кәсикә сүмәрд ән түни.
2. Хубә хәрәб нибу сохдә.
3. Нәвојисд ә сәр бору мәбу.
4. Ово хуно ә ḩилом кәрдош.
5. Әтү дирә дорһо хәрәкушд нә вомунди.
6. Куч ә кови, чиг-чиг ә ḩәрәбә.
7. Хосдәкор хүшдәрә ки михоју?
8. Духдәр һисд ә сад кук мәрзү.
9. Әз кәс хуруһо, кәсә чи нидү.
10. Әтү дирә чикәһо кәлә нисд, ә кәлә бирә чикәһо чолә нисд.
11. Таз ки әз бун офдо, вој әз расд, вој әз дурку.
12. Мән сәнин үчүн мүрдәки, сән мәним үчүн појпичәки.
13. Дәр сүрхиш ә дәр чуји офдорәни.
14. Ә лүḩүфтү дәниш појтүрә дураз сох.
15. Киснә мукују һәммә мәрә хуно киснәји.
16. Мә мүрдә ḩилом мүрдә нисд.
17. Нә әз вовләрдән бисдорум, нә әз хихләрдән.
18. Ḩәјилә әз тәлḩи хурдә нәс бирә, әз ширини шәндә нәс бирә.
19. Пул чүм нәс вәкүрдә.
20. Амбар хури күһ хурини, кәм хури күл хурини.
21. Дурку нә куфдирә, расд ә јор нәс оморә.
22. Ḩилом һәјбәји, әз дүш ә дүш кәшдә.
23. Ширини дүл мизәнү.
24. Дуртә ширинтә.
25. Вәрдүши бәдбәхтини.
26. Хәрә күрк мухуру.

27. Сијә пәшм ә шушдәрәвоз сипи нибу.
28. Бәхили әз хәһәрлә – бирор мунди.
29. Әз холә буј дәдәј мијов.
30. Үлүк инсон әз ḩәјили бијо пур бу.
31. Әз јәки-јәки вәкүрдә тојәһој кијовиш марасу.
32. Әз офтој зумусдуји кәрм ниворој.
33. Ḩәјил нә кирисдә дәдәј нәнә нидү.
34. Нифри дәдәј ловоји.
35. Јонон дә дәдәји, јомон дә.
36. Бәбәсүзә ḩәјил јәтим нибу, дәдәјсүзә ḩәјил јәтим имбу.
37. Мүрдәјирә ḩошири-ḩонији нисд.
38. Фундугһо мукују әз гәрәбәчһо кәләјүм.
39. Тич буравһо овһо тәмиз имбу.
40. Пул әз пул зијоди, чун әз чун зијод нисд.
41. Мүрдәһо мукују, зиндәһо һәр руз әдәт нун ḩәлво хурдә.
42. Говун әз ширини чат мизәнү.
43. Дүл тү түрә, руј тү мәрә.
44. Зиндә мидав сәр мүрдәрә әчә бүнүкә.
45. Вој вој әри мүрдәкори.
46. Дүздирә 40 руз зәвәртә нибу пәḩәнү сохдә.
47. Ә дү чүмтүрәвоз нәвиниһо корә бовор нә сох.
48. Һәммә вәрдүшиһорә имбу шәндә хәбәрбәрирә нәḩ.
49. Хуби сох, ә руј нәзә.
50. Ҹәнк күрүһо икид нисд, әз чәнк вирүхүһо икиди.
51. Јә вәчәләрәш дон кәрәки.
52. Ќүл әз күл ранк мәкүрү.
53. Ә озкорә воровундәрәвоз шүгәмәдәрди хуб нибу.
54. Одоми бијо духдир хүшдә бу.
55. Хуруз вишәји мукују: сәрмә ә кулә дә, дүммәрә кәс нәс дирә.

56. Нәфсү бәд буһо, чүмү тух нибу.
57. Хисирә одоми мүрдәрә хуноји.
58. Чү сохдикә әри кәси, тән шушдикә әритүни.
59. Шофтолу һәмишә ә јә пул нәс мундә.
60. Гози әз гозини, гози ә дигләвози.
61. Шәви, лоли-кар.
62. Оводини һәр кәс әју рач дорә.
63. Зу вәхүшдә чун согини.
64. Кәсә хоһ, кәсиш түрә хоју.
65. Ов рушновини.
66. Лап нәзник нәбош тәлһ нәбоши, лап дур нәбош ширин нәбоши.
67. Ҹәсәлә әз ширини јәбо куфдири.
68. Хәмитү чүтам ов имбәрү, кор түрә һәчу ки.
69. Шори шори мијору, дәрд дәрд мијору.
70. Хунә сухдә, хунә сухдәрә моју.
71. Чубугә ә сәк зә, ә сәһибү рувот ки.
72. Чичој одоми дорд докә, чун одоми ә унчо дә.
73. Әз гәрәбәч ләпәју ширин бирә.
74. Әз вәрф, одоми кәрм ниворов.
75. Ә ҹилом һә хуби хуби.
76. Чор шоји һә јә абасини.
77. Косибирә ҹәјб нисд.
78. Һәвәл гәбиләрә хоһ, бәгдә духдәрә.
79. Әз нунхур нун кәм нибу.
80. Әнкүшдәри сүрхи әри домундә рузи.
81. Тәһно дор ә вишәш нәкәрдо.
82. Хуб һә хуби.
83. Һүзүм вәләси, су күрд, дәкәси.
84. Хунәј дүшмәш ҹәјилсүз нәкәрдо.
85. Одоми одомирә кәрәки.
86. Әз хәчәләти, мүрдә хуби.
87. Хәчәләти кифләт зобу бирә.
88. Ә шолуми нәдобуһо хунә, бәрәкәт нидәбу.
89. Ә базар дуз бисдорикә, ә хунәш дуз имбоши.

90. Бикори одомирә мүкүшү.
91. Ширини дүл мизәнү.
92. Бала әз нүкбәһәрә јәмишиш ширин бирә.
93. Мәјо, мәјо чикә нисд, чүнки оморәј,чорә нисд.
94. Кор мундә-мундә, мундәни рафдә.
95. Ләмпәј һәр мәрд ә хунәјү үшүг дорә.
96. Чүм әз чүм дү әнкүшд ћәрәлүни.
97. Әз чүм тә куш тәфәһәт дә.
98. Рачи гоб нисд ки, гәләј ди ә раф вәни.
99. Ћәрүс јаравуш сүфрәји.
100. Чәнк ә хунәј Худо руј нә күрди.
101. Һәр сәрә јә сури.
102. Хубә домор әз кук ширин бирә.
103. Әри гунши бирәји хоһ.
104. Хәбәрбәри хунә мәчаруну.
105. Руз виниһо корә, шәв нидај дирә.
106. Јәки јә бог бәхши, јәки јә күләј онкур нәбәхши.
107. Инсон чәнгәдә зиһисдкәш әз ћилом сироји нибу.
108. Дүлә војуһо чи зарали ни дү.
109. Дәвәрә ә имогәвоз ов нә ди.
110. Нәданиһо корә нәки.
111. Бор бијоруһо, бор имбәрү.
112. Дүл гәрибә вәбәрдә мисвоји.
113. Хунәһо тәнк бисдокәш дүлһо фирәһ кәрдо.
114. Фәрзәнд чапар дүшмәји.
115. Әз хәр ћәсб нибу.
116. Сад холә чикәј јә дәдәјә нидү.
117. Дурә инчо, синкили унчо.
118. Һәр коф ә чикәјү гимәтлүни.
119. Јә бәбә 7 кукә мидору, 7 кук јә бәбәрә нидору.
120. Духдәр хунәј кәсә үшүг сохдә.
121. Ширинә зуһун мозол инсони.
122. Әрәги јәкирәш ә хубә руз нә нори.
123. Ә ов нә аташәвоз нибу бәћс бәрдә.
124. Дуг әри хүшдә чү сохди ки, әритү чү соху.

125. Ә зир сәртү ов дарафдәнијә кор нә сох.
126. Тү ҹәјблүникә, кәсә ҹәјблу мәку.
127. Пир бирәј пәшму бирәј.
128. Әри ә мәтләб расирә һәмсолә кәрәки.
129. Ҹәрүс үшүг хунәји.
130. Зән јаравуш хунәји.
131. Сад хәр јә әгүлмәндә гурбу кәрдо.
132. Чәнгәдә әз дәстү мәров шолуми сох.
133. Әз хурдә имид хуби.
134. Ә михәнәтәвоз рәћ нәра.
135. Ә шори кәс чәвги нә сох.
136. Әз хәјр күрк ә чоголиш мирасу.
137. Ә ҹилом һәммә јаравушһо әри зәни.
138. Әз зән буј гүзүлкүл бијо бијов.
139. Ҹилом ә сәр дузи вә.
140. Ә чәвгирәвоз нун ҹәсәл мәху, ә шолумирәвоз нун мүнүк ху.
141. Ә сәс ләһәјтү кувонмиш мәбош.
142. Вачарундәш ә дәс зән дә, оводу сохдәш.
143. Хубә зән, мәрдә үзүјог мисоху.
144. Зәнсүз кәрдо хунәј дүшмә.
145. Әри дүшмәјтүш мүрдә мә хоһ.
146. Руј мүрдә хиники.
147. Овондлүјә вәчә әз гәд хојә чив мизәнү.
148. Худо Худој һәвәлини.
149. Худо гилог нисд, һә јәбо зәнү чүмә вәкәнү.
150. Шүвәр ҹәјили чүшмәј сәбәћмундәјини.
151. Ә шори гунши шор бош.
152. Хәрә әгүлмәнд нә сох.
153. Аташ-товуш, нун-нухоруш.
154. Вәрф мијов, пој имбәјү.
155. Биморә тимор кәрәки.
156. Ә бунмә хок нәвәри.
157. Сәк чүни, пусдјү чү бу.
158. Кук ләмпәј хунәји.

159. Ков раби ә чол офдокә ḫәлоли.
160. Әз һәвәл чәтини вүнүһо әхирү ник имбу.
161. Дүшмә нәс хисирә.
162. Әз офтоји шәḫәмкуми кәрм ниворој.
163. Әз бирәјтү кәләкәди нә сох.
164. Киснә мун, ә дәр кәс мәдара.
165. Әри сәбәḫиту фикир сох.
166. Дүздә дүл бисдокә хунә бурра ḫәсонти.
167. Сәнәḫәткор бијо заркәр бу.
168. Инсон гәнәтсүзә гуши.
169. Амбарә пул дүмшәј инсони.
170. Ә пәсәј чого мол кордә микәшдү.
171. Ә коф кәләтә нәбуһо ә хубә руз нимуну.
172. Ә пул-мол иḫдибор нисд.
173. Ә һәр кук, духдәр иḫдибор нисд.
174. Гәдүр зәнә шүвәр мидану, гәдүр шүвәрә зән.
175. Човонә ә руј нә ворову.
176. Чофој бәбә дәдәј әри ḫәјили.
177. Хәрәби нә сох, хәчәләти ә рујтү мәмуну.
178. Бәḫзидов дузиш нәс кирошдә.
179. Ә мүрдәј инсон чи нәдә.
180. Гәрди әри хубә руз нәс мундә.
181. Чәнк зәни шүвәри воруш васалини.
182. Ә дүшмә иḫдибор нисд.
183. Духдәр мол кәси.
184. Ә чухури ов импоју.
185. Хунәј Худо оводу.
186. Зән коф михуру.
187. Кушд ә сәр осдугу вәбирә.
188. Гәриб әз дүли ни хәндү.
189. Сад дустә рәḫо ди, ә јә дүшмәрәвоз дуст бош.
190. Ә мәрдсүзә хунә ләзәт нидәбу.
191. Јә тәмизә нум ә мол-дәвләт мәрзү.
192. Ә ḫомум даравһо әрәг мисоху.
193. Ә кәләтә ḫүрмәт күрүһо ә хубә руз мумуну.

194. Бәбә-дәдәј зәнтү бәбә-дәдәј түни.
195. Бәбә-дәдәј одомирә јә бо бирә.
196. Сур түрә ә кәс нә ди.
197. Ноһогијә кофә нә сох.
198. Сиројирә әз киснә чү хәбәри, ҹәсблүрә әз појәдә.
199. Кәсә нә хоһуһорә, Худош ни хоһјү.
200. Кучәбәкучә, јә бәл әлүчә.
201. Дәдәј ә чикә дәдәји, зән ә чикә зән.
202. Һәр сәрә јә сури.
203. Нәрдуву норә әки Худо ниварај.
204. Әз ҹилом һәмишә ујог бош.
205. Чәнк күрдикәш, руј нә бур.
206. Әз одоми пул нә мол мунуһо чикә, јә хубә фәрзәнд мунуһо хуби.
207. Тү түникә, мәш мәнүм.
208. Имбуруз түни сәбәһ мә.
209. Күһнә сүмәрһорә ов нә ди.
210. Кәләмәрд ҹәјилә хуноји, зу инчимиш бирә.
211. Дуст дустә ә чәтини кәрәки.
212. Мәрд сәрпуш зәни.
213. Зән сәр рәһәјо гоби.
214. Әз мәрдумазар 40 хунә дур.
215. Хәлг икидсүз нибу.
216. Чун чуни.
217. Басгуни ән дузини.
218. Ҹәјил күл хунәји.
219. Сәк пој сәкә ни вошишү.
220. Әз буш јәки мәдаров әз сәхд дүдү.
221. Сәк кушд сәкә ни хуру.
222. Инсон хомә шир хурди.
223. Нәхир нә оморә, бәкә шәв нәс бирә?
224. Зән зири сәнгәјәсијов бирә.
225. Әз ҹошир 40 сал буј ҹошири мијов.
226. Пој ҹәрүс бијо бәрәкәтлү бу.
227. Әз видовусдә тирјох мудуру.

228. Ов ә оводунәјә чикә дарафдә.
229. Чоги нәчогини.
230. Һәммәрә кәрдо, имурәш ә гәд үшү.
231. Әз буру зарзаринүм, әз дору војзари.
232. Ә ḫошир сәхд бирә рач нидү, ә ḫони такабури.
233. Чүм имбу ә күл мүнүшү, чүм имбу ә күһ.
234. Әз ḫәсб офдорәј, гирмочә ә хори нә норәј.
235. Хок зән нән шүвәр әз јә чикә вәкүрдә оморә.
236. Инсонә дәрд мүкүшү.

Шаирин јарадычылығындан тәрҹүмәләр

Ана

Нә дејим, ај ана, тез кечди илләр,
Мән бир ушаг олдум дәчәлә бәнзәр.
Һәр күн инчидәрдим сәни нә гәдәр!
Бағышла оғлуну ај әзиз ана,
Гәлби сулар кими пак, тәмиз, ана.

О өтән күнләри ким унудар, ким!
Һәр сәни көрәндә хатырлар гәлбим.
Гој дөнүм-доланым башына даим,
Бағышла оғлуну, ај әзиз ана,
Гәлби сулар кими пак, тәмиз ана.

Ана илә баланын гәлби олмаз бир,
Ушагкән сөзүнә вермәдим фикир.
Итирдим чәфаны бә'зән, ара-бир,
Бағышла оғлуну, ај әзиз ана,
Гәлби сулар кими пак, тәмиз ана.

Башым ағрыјанда јатмадын бир ан,
Кетмәдин сүбһәтәк мәним јанымдан.
Гара сачларыны ағартды заман,
Бағышла оғлуну, ај әзиз ана,
Гәлби сулар кими пак, тәмиз ана.

Јашајам, дүз сөзә, күлүм, инан сән,
Гәдрини билмәдим мән чаван икән.
Инди гочалмышам, дүшмүшәм әлдән,
Бағышла оғлуну, ај әзиз ана,
Гәлби сулар кими пак, тәмиз ана.

Тәрчүмә едәни: Симах Шејда

Ушаглыг күнләрим

Ушаглыг күнләрим, илләрим мәним,
Нә тез башым үстдән кәлиб кечдиниз.
Ачылы – ширинли өтән күнләрдән,
Бу шаир гәлбимдә гојмусунуз из.

Ај Губа дағлары, көј мешәләри,
Үрәјим сизинчүн ағлајыр дәм-дәм.
Палыдын, вәләсин јарпағы үстә,
Һәрдән јағыш олуб, јағмаг истәрәм.

Бу күн дә әлими көјнәдирсиниз,
Бөјүрткән колунун тиканлары, сиз.
Еј сәрин буз булаг, еј гарлы Шаһдағ,
Һәлә гәлбимдәдир сәринлијиниз.

Бир гәдәр ағлајыб кетди о шән гыз,
Чошғун Гудјал чајы шаһиддир буна.
Бәлкә дә төкдүјү исти јашлары,
Чај мирвари билиб алды гојнуна.

Кәләрәм јүз дәфә, мин дәфә Губа,
Атмарам һеч заман, һеч вахт сәни мән.
Ахтарыб тапарам ушаглығымы,
Кечиб мешәләрдән, коллар үстүндән.

Тәрҹүмә едәни: Симах Шејда

Фәһлә әлләри

Поладтәк мөһкәмдир фәһлә әлләләри,
Даш јонур, јол чәкир, јорулмур анҹаг,
Ишсиз дура билмир, дајана билмир,
Дағлары јарараг салыр бағча-бағ.

Дәмир, гранит дә јумшалыр мумтәк,
Фәһлә әлләриндә чалышан заман.
Шәһәрләр саларлар сәһраларда да,
Гәм чәкәрләр ишсиз дуранда бир ан.

Әријиб су олар тајга бузлары.
Исти нәфәсилә о инсанларын.
Дәрјалар үстүндән көрпүләр салар,
Һәр дәрди-сәринә дөзәр рузикарын.

Һараја тохунса фәһлә әлләри,
Ҝүлүстана дөнәр, ачар ҝүл-чичәк.
Газанар халғынын мәһәббәтини,
Ҝүләр ҝөзләриндә бөјүк ҝәләчәк.

Гәлбиниз, үзүнүз, сөзүнүз тәмиз,
Чыхмаз ағзыныздан мә'насыз бир сөз.
Үрәкдән ҝүләрсиз, бичлик билмәзсиз,
Вердијиниз сөздән һеч вахт чыхмазсыз.

Ҝөзүнүзә дәјән бу јарашыглар,
Сизин әлинизин бәһрәсидир, бах.
Һәмишә борҹлујам фәһләләрә мән,
Гәлбимдә јашарсыз һәр заман, һәр вахт.

Тәрҹүмә едәни: Симах Шејда

Дәрбәндли гыз

Дилинә гәнд вурмусан,
Сачына бәнд вурмусан,
Габағымда дурмусан,
Ај көзәл дәрбәндли гыз.

Һәсрәтдә јаныр гәлбим,
Һеј сәни аныр гәлбим,
Ҹамалыны севмәз ким,
Ај көзәл дәрбәндли гыз.

Дәрбәнд галасы нағыл,
Кипријин ох, бир рәһм гыл,
Үрәјимә саһиб ол,
Ај көзәл дәрбәндли гыз.

Ҹаным сәнә садаға,
Кетмә мәндән узаға,
Гәлбим дөнүр бир дағa,
Ај көзәл дәрбәндли гыз.

Ағрыјыр ҹаным, көзүм,
Дәрмансыз күлмүр үзүм.
Донуб ағзымда сөзүм,
Ај көзәл дәрбәндли гыз.

Аралыдыр гашларын,
Ахмасын көз јашларын,
Кәл јары ол Јашанын,
Ај көзәл дәрбәндли гыз.

Тәрҹүмә едәни: Симах Шејда

Күләкләр сөзләрини охујур
(Шаир Бинјамин Шәлмијә итһаф олунур)

Думандан шал өртүб башына Шаһ дағ,
Гәмдә, кәдәрдәдир Бәнөвшә булаг.
Сәнинчүн Гудјал чај зар-зар ағлады,
Дағлар һејф деди, гара бағлады.

Көзү јолда галды аналарын да,
Сулара баш вуран соналарын да.
Сөзүнү охујур күләкләр сәнин,
Бағчанда долашыр һәр сәһәр сәнин.

Шәкилләрин галыб нечә булагда,
Әлинин истиси күлдә, јарпагда.
Әкдијин ағачдан бәһәр дәрмәдин,
Бунлары дәрд етдин гәлбиндә нечин.

Губа һәсрәтини чәкирдин һәтта,
Күндүзләр хәјалда, кечә јухуда.
Јатсан да Исраил торпағында сән,
Һәмишә Губанын үрәјиндәсән.

Кәләрсән Губаја јаз кәлән заман,
Һәр пајыз гәләмләр дирчәлән заман.
Бир дә Гудјал чајы сәс-күј саланда,
Пајызда чинарлар нарынч оланда.

Бу хәбәрин синәмә дағ чәкибди,
Бағ-бағчамда гәмли күлләр әкибдир.
Шәлми, гардаш,сәнә де нә дејим мән,
Шаир Јаша ган-јаш төкүр көзүндән.

Тәрҹүмә едәни: Симах Шејда

Нә ширииндир нәфәсин

(Нәғмәкар шаир Јүшвәг Јакубова итһаф олунур)

Сәсиз учарлар гушлар,
Дурналар, гарангушлар.
Лал ахар булаглар да,
Јахында, узагларда,
Сән маһны охујанда.

Мешә кедәр јухуја,
Јер, көј әтир гохујар,
Һавалар олар тәмиз,
Севинч дујар гәлбимиз,
Сән маһны охујанда.

Гыш гуртарар, кәләр јаз,
Шәлаләләр сәс салмаз.
Күлләр ачар һәр јердә,
Динҹәләр тәбиәт дә,
Сән маһны охујанда.

Дејиб-күләр инсанлар,
Бир-биринә инанар,
Үрәкләр ләкә көрмәз,
Һеч бир тәһлүкә көрмәз,
Сән маһны охујанда.

Јаддан чыхар ган-гада,
Пислик дүшмәз һеч јада,
Меһрибан оларыг биз,
Бир дөјүнәр гәлбимиз,
Сән маһны охујанда.

Өзүмүзү унудар,
Отурарыг һарда вар,
Дүшәрик нағыллара,
Сығмарыг ағыллара,
Сән маһны охујанда.

Нә шириндир нәфәсин,
Руһ охшајыр хош сәсин,
Дәрман ол дәрдимизә,
Һәјат бәхш елә бизә,
Сән маһны охујанда.

Тәрҹүмә едәни: Симах Шејда

Аj гыз

Сорушма нә үчүн дәрдлиjәм белә,
Инҹидир һәсрәтин гәлбими аj гыз.
Долудур Јер үзү көзәлләр илә,
Мән олмаг истәрәм гисмәтин, аj гыз.

Ҝәл узаг дүшмәjәк бир-биримиздән.
О кечән күнләри jад едәк һәрдән.
Ҹан деjәк, гоj ҹан да ешидәк һәмән,
Гәлбимә нур чилә, даныш, дин, аj гыз.

Чәкмәк истәмирәм, бил, һәсрәтини.
Гәлбимдә бәсләрәм мәһәббәтини.
Өзкәjә вермәрәм сәадәтими,
Руһуму охшаjыр гамәтин, аj гыз.

Сәнсиз думан көрәр Јашанын дағы,
Әриjәр көзүнүн гарасы, ағы,
Ҝәл кәзәк бир jердә бағчаны, бағы,
Чәкәк бу дүнjанын ләззәтин, аj гыз.

Тәрҹүмә едәни: Симах Шеjда

Әз товнәј шоир нүвүсдә оморә шәјрһо

Јаша

Ә һәнк бирәнгинә ә сәр чәх зәрә,
Сәс мүрдәји Јаша күшд дүл һәммәрә.
Расундут ә һәр јон бәдә хәбәрә,
Ә гәфләти мүрдә, дәрд бири Јаша,
Ә дүл чуһурһојү һә дәри Јаша.

Әз Москов ә Гүбә рәћ нори Јаша,
Ә сал дәдәј хүшдә омори Јаша,
Ә сәр говрәј дәдәј чун дори Јаша,
Әри дәдәј гәдүш нә зәри Јаша,
Ә дүл чуһурһојү һә дәри Јаша.

Ћәрс рихундә әри дәдәј һә кирисд,
Дәдәјсүз әријү вәхд, ћүмүр појисд,
Дәћәм зиндәкуни чилид күрд, бәјисд,
Урә хосдә хәлгә дәрд дори Јаша,
Ә дүл чуһурһојү һә дәри Јаша.

Дәдәј ә гәл хәләф ковути офди,
Хәләф әз дәдәјү никорон рафди,
Ә бинәј ән дәдәј рәћәти офди,
Ә синәј ән һәммә дог зәри Јаша,
Ә дүл чуһурһојү һә дәри Јаша.

Ә Вәтән ђәјили у мүhбәтә дошд,
Әз Гүбә вадарафт, ә Гүбә вокошд,
Чү чоhил ә пәнчәј эн ђәчәл кирошд,
Ә хокhој эн Гүбә сәр нори Јаша,
Ә дүл чуhурhојү hә дәри Јаша.

Вишәhо, тәпәhо, дог-богhој Гүбә,
Әри хәләф ћәсрәт у хунәј бәбә,
Шоирсүз мундиhо чәђмәт гәсәбә,
Шивән дәшәнд, зәри воj әри Јаша,
Ә дүл чуhурhојү hә дәри Јаша.

Чинорhо, вәләсhо ћәсрәтү мундут,
Бәнәвшә нә Гудјал ә воj домундут,
Шоhдог, доћор Бәђәз чүмәрәћ мундут,
Имој кәширәнүт дәрд әри Јаша,
Ә дүл чуhурhојү hә дәри Јаша.

Дүлү сухдә, әри Шәлмү кирисди,
Шоир усдә, әри шоир нүвүсди,
Дәрд кәширә, дәрдә ә дүлү бәсди,
Ә дусдиш, ћовуриш мәрд бири Јаша,
Ә дүл чуhурhојү hә дәри Јаша.

Сәћиб вәзифәhо кујкә тәрсирә,
Таланти шоhирә нә војисд дирә,
Ә соги нә вини китоб хүшдәрә,
Чәнд рујhој инсонә винири Јаша,
Ә дүл чуhурhојү hә дәри Јаша.

Широhојү синәдәфтәр хәлг бири,
Хәлг әзини усдә hәлә нә дири,
У рафтикәш, нуму ә дүл хәлг дәри,
Ђүмүрбоги ђәзиз, вәкири Јаша,
Ә дүл чуhурhојү hә дәри Јаша.

Шəбəтəјүм, бүрүм дур əз Гүбəјмə,
Ə Исројил кəши догə синəјмə,
Чүтам кирисдəмкə əри бəбəјмə,
Һəчу ђəрс рихундəм мə əри Јаша,
Ə дүл чуһурһојү һə дəри Јаша.

Шабтај Агарунов,
шоһир, ђəрмəђ Чəђм нүвүсдəкорһој Исројил
нə ђəрмəђ Чəђм нүвүсдəкорһој Азəрбајчан

Бәдә хәбәр

Винирим јәкирә, кофој дүлһорә...
Әз дәрдһо, әз гәмһо, ихтилот сохдим.
Әз дүл тү кирошдә Мәђәз догирә,
Фачиәј әнурә, хүрдәлә сохдим.

Әтү һич шүбһәһо, кувоји нә зә,
Тү ки сог-саламат бири, ә дустмә.
Ни инбу данүсдә, корһој Худорә,
И гәзәб ә сәртү, бәлкә, нијомо.

Рузә кировунди, һә јәвош кәшди,
Ә Вәтән ђәјили – ә Гүбә рафди.
Ђәчәл мүһләт нәдо, Гудјала кәшди.
Әз чилидә билог, шәхтәһој ән дог
Хәбәр омо: «Шоир әз ђилом рафди».

Рафди тү әри сал дәдәјә дорә,
Гәл кири говрәрә, хорирә зәрә.
Гисмәттү нә бисдо гәдүшә зәрә,
Әри хәбәрсүзә ђәзизә дәдәј.

Чү бәдә хәбәр лов бисдо әзтү.
Нә омо залумә јәзуги әтү.
И вәхтсүзә ђәчәл һәчи данки ђәзүр.
Әзчә вәдиромо омо әритү.

Нәс буррә әгүлмә, нисдүм ә хүшдә,
Әз гәд дустһо әдәм мә түрә кәшдә.
Ә дәрдәвоз әдәм нүшдә, вәхүшдә,
Вәләс јаралү мунд, әз шоир хүшдә.

Вəчүрүт ə сəртү хəhəрhо, дустhо,
Хəбəрсүз мунди əз сулмишə күлhо.
Ҹəрсини чумhошу, гəмлүни дүлhо.
Һорој зəнит Јашара, ə дүл сухдəкор!
Əритү јос күрди гонлују доҹор.

Тү тəмизə инсон əн гəд хəлг иму,
Дүлтү јə богчə бу əри həмəјму.
Зу омо шəхтəhо, ə тараф иму,
Сулмиш бисдо будог шəјријəт иму.

Дирикəш јəтими əз хунəј бəбə,
Јəсириhо əтү гисмəт нə бисдо!
Чү имбисдо јə дəh саликəш həчи
Јəсириhо əтү, гисмəт имбисдо.

Рази нисд гили бу дəр пирə дəдəј,
Чүмəрəҹи нəбу килитə дəдəј.
Имоhој гəл күрдəј əз говрəј дəдəј.
«Əз овhој билогиш тəмизə дəдəј».

Дəдəј хəбəрсүз мунд əз хəлəф хүшдə,
Хəлəф хəбəрсүз рафд əз дəдəј хүшдə.
И дəрдhо həмəрə лап əдəј күшдə.
Хəбəрсүзə дəдəј əз хəлəф хүшдə,
Хəбəрсүзə хəлəф əз дəдəј хүшдə.

Јүшүвəҹ Ифрəјим,
09.01.2002

Ој Јаша

Јә меһрибон шоири бу Гүбәрә,
Сохдәнбу у вәкир дәдә-бәбәрә.
Овурдәј тү урә ә јор әдәрә.
Ә дүлһојму дәри нумтү, ој Јаша,
Хубә шоир имуни тү, ој Јаша.

Ҹәчәл түрә мочол нә до зиһиси,
Ә сәр ҹәзиз говрәј дәдәј кириси,
Чәнд-чәнд таза шәјр, мәҹни нүвүси.
Ә дүлһојму дәри нумтү, ој Јаша,
Хубә шоир имуни тү, ој Јаша.

Васал Гүбә ә ҹәшг овурд дүлтүрә,
Шоһдог дори тәмиз һово, күл түрә,
Чуһурһојму әзтү әдәј шор бирә.
Ә дүлһојму дәри нумтү, ој Јаша,
Хубә шоир имуни тү, ој Јаша.

Гудјал түсүз һәсрәт кәши, дәрд кәши,
Доһор Бәһәз ә рәһһојтү дәниши,
Әз чүм ҹәрс рихд, ә рәһһојтү дәниши.
Ә дүлһојму дәри нумтү, ој Јаша,
Хубә шоир имуни тү, ој Јаша.

Духдәрһорә ҹәшги түрә илһом до,
Дүлтү һич вәхт мүһәббәтсүз нә бисдо.
Ә бәхттү дү һүнәрлүјә кук офдо.
Ә дүлһојму дәри нумтү, ој Јаша,
Хубә шоир имуни тү, ој Јаша.

Нәсә мүрдә, Симах, шоир бирәкор,
Ә и ҹилом хубә нум-сон норәкор.
Ә рәћ Ватан чон хүшдәрә дорәкор.
Ә дүлһојму дәри нумтү, ој Јаша,
Хубә шоир имуни тү, ој Јаша.

Симәћ Шејда,
Германија, Мүнхен, 2014 с.

Шаир

Губа шаирләри ичиндә тәксән,
Бизимлә олајдын бу күн кәрәк сән.
Данышыб күләјдик чандан, үрәкдән,
Нә дејим өлүмә, нә дејим, шаир,
Јаныр талејинә үрәјим, шаир.

Сән елә анадан шаир доғулдун,
Ким дејәр јазмагдан бездин, јорулдун,
Нечә үрәкләрин севинчи олдун,
Нә дејим өлүмә, нә дејим, шаир,
Јаныр талејинә үрәјим, шаир.

Бир јол көрмәсәм дә һәјатда сәни,
Даим кәтирирәм мән јада сәни.
Севирәм ше'рини, һәр бир нәғмәни,
Нә дејим өлүмә, нә дејим, шаир,
Јаныр талејинә үрәјим, шаир.

Чошғун Гудјал кими чошғун идин сән,
Вәтәнә, халғына вурғун идин сән,
Шаирлик јағырды сир-сифәтиндән,
Нә дејим өлүмә, нә дејим, шаир,
Јаныр талејинә үрәјим, шаир.

Шаһ дағы, Гудјал чај, јашыл мешәләр,
Кол дибиндә битән тәр бәнөвшәләр,
Руһуну охшарды билсән нә гәдәр,
Нә дејим өлүмә, нә дејим, шаир,
Јаныр талејинә үрәјим, шаир.

Кечән күнләрини анардын һәрдән,
Онларын ешгилә јанардын һәрдән,
Өзүнү бир ушаг санардын һәрдән,
Нә дејим өлүмә, нә дејим, шаир,
Јаныр талејинә үрәјим, шаир.

Симах, Аллаһ верир, апарыр фәләк,
Дүнја вәфасыздыр, өмүр дә көдәк.
Губа да ағлајыр Јаша дејәрәк,
Нә дејим өлүмә, нә дејим, шаир,
Јаныр талејинә үрәјим, шаир.

Симах Шејда,
Алманија, Мүнхен, 2014 ил

У вәшәрг мүдү

Ини, пузмиш бисдо әвүр ән һово,
У лап дәкиш бисдо, ранк до, ранк висдо.
Ворвориһо һорој сохдә чар зәрүт:
«Шоир мүрди, мүрди шоир», – куфдирүт.
Бүлүндә Шоһдогә думонһо дәкүрд,
Дүлү сухдә-сухдә догиш овил күрд.
Никәрәј Гудјолиш вој зәрә-зәрә,
И хәбәрә расунд ә чәнд мәнзәрә.
Тәһәди сохд, бурав ә Хәзәр расү,
Чәлгу зәнү, әри шоир кирисү.
Һашдан зәрбә вохурд ә синәј Хәзәр,
Гәзәб ләпүрһорә нәбисдо гәдәр.
Ноләј овһо вәчи битәв һәсмурә,
Мәнк ә астараһо зу хәбәр дорә,
Муку: «Шоир мүрди, бүзүркә шоир,
Дүлү мәрә хуно тәмизә шоир».
Булудһо күрд бирә вокунд сијәһи,
Ә овил домундут, сохдут һәрс тиһи.
Шинрә ә ләрз офдо билог Бәнәвшә,
Ранкү дәкиш бирә томом бәнәвш зә.
Муку: «У нәмүрди, у үшүг мүдү,
Һәр вәхт мәрә хуно, у вәшәрг мүдү!»

Рашбил бен Шәмәј

Мәһәббәт шаири

Гыјмајын шаирләр јазыгдыр дејә,
Ше'рин ағладығы бир көзәллијә.
С. Вурғун

Бил, сәни доғандан меһрибан ана,
Шаир јаранмысан, әзиз гардашым.
Галмышам мән сәнсиз, бил, јана-јана,
Дајанмаг билмәјир мәним көз јашым.

Сәнин јаратдығын о нәғмәләрдә,
Мәһәббәт одунун истиси вардыр.
Кәзир севкилиләр сәни һәр јердә,
Ахтарыр, тапмајыр, гәлби губардыр.

Мәһәббәт одуна јанмасајдын сән,
Үзүндән һәмишә гәм төкүләрди.
Һәјата «мәһәббәт» дејиб кәлмисән,
Севәнләр гәлбини севәнә верди.

Адын дүшмәјәчәк халғын дилиндән,
Нечә севмәсинләр шаир оғлуну.
Мәһәббәт од тутду сәнин гәлбиндән,
Јансан да азмадын сән өз јолуну.

Һәмишә сән јаздын тәмиз севкидән,
«Севкисиз һәјаты нејнирәм», – дедин.
Горхмадын туфандан, гәмдән, өлүмдән,
Чәкдијин ағрыдан һеч дејинмәдин.

Еј мәним халғымын шаири Јаша,
Сәнсиз дарыхырам, инан сән мәнә.
Бир күн өмрүм-күнүм чатачаг баша,
Инана билмирәм һәр кәлән күнә.

Гәдрини билмәди бә’зи инсанлар,
Ҝәзиб ғүрурланды, «мән варам», – деди.
Билмәди өмүрә јохдур е’тибар,
Билмәди бу һәјат ҝәлди – кедәрди.

Һамынын һәјатда сону олачаг,
Нә едим инсанлар јол азмасынлар.
Түстү јаја билмир һәр заман очаг,
Ҝаһ јаныр, каһ да ки һеј сөнүр онлар.

Бинјамин Исаков,
Исраил, 2009 ил

Мумуну həмишə нумтү, оj бирор

Кəнə ə дəрд дəри тонишhо, дустhо,
Јə шоир хəлг иму əз и ђилом рафд.
Мə бовор нə сохдум, и чү кор бисдо,
Ə дүлмə јараhо, дəрд-гəмhо дарафд.

Əчи дəдəj Мирјон, ђəрс тиjи соху,
Гəлпəj гутинəрə вəкəнү шəнү.
Ə аташhо даров, су күрү суху,
Хүшдəрə ə говрəj хəлəф дəшəнү.

Чəтини əримə əз тү дур бирə,
Əстугуj бəдəнмə əдəj дорд дорə.
Чүтам hишди рафди чүм дирə-дирə,
Мə ђəбүл никəшүм ингəдə корə.

Ђəчəл бəрд шоирə, шəjрhоjү кирисд,
Кофhоjтү ə гəд хəлг hə миjов ə jор.
Əз jор ни вадараj тə и ђилом hисд,
Мумуну həмишə нумтү, оj бирор.

Бинјамин Исаков

Сохим вәкир

Јә дү-сә кәлмә коф әз товнәј шоир,
Мәш әри нүвүсдә јә гәрд данусдум.
Хубә хуб куфдирә ки сохдкә вәкир,
Ә гәд мәрдһо урә јә мәрд данусдум.

Тү ән кәлә шоир хәлгмә бисдори,
Тәшнәјә дүлһорә ов билог дори.
Кофһо, кәлмәһојтү јоровурд мунди.
Ә торих ḩәзизә хәлгмә дәмунди.
Әз јор нивадарај һич мәћәл, бирор,
Нумтү һәмишәлүк мунди јодикор.
Ә ћәјкәл чарусдә ә чүм инсонһо,
Тәвәсәр дәмунди ә кәрмә дүлһо.
Гәләммә ḩочизи, гулмә гувотсүз,
Ә сәћро вир бирә гушум, гәнәдсүз.
Дәрдһо, фикирһојму бири гәдәрсүз,
Хубһорә вир сохдәјм, мундәјм сәћибсүз.
Нәсданүм, мә әки тој сохум түрә,
Ḩәчәл залум бисдо, вир сохдим түрә.
Амбар нүвүсди тү әз әшг, мәһәббәт,
Тәмәћтү нәбисдо ә вор, ә дәвләт.
Ә у сијә чүмһо бәхттүрә бәсди.
Чәндгәдә вој зәри, чәндбо кирисди.
Әз Ватан, әз Дәдәј нүвүсдә кофһо,
Тәјтә инсон һисди мумуну уһо.
Ә соги бәḩзиһо нә шинохд түрә,
Шоир мүрдә бәгдә гимәтлү бирә?!
Әз Никәрәј Гудјол, Бәнәвшә билог,
Хундәкор пүрсүку, сохуку сирог.
Уһо хуб данусдә сурһој дүлтүрә,

Бил* кујут кәширә чофоһојтүрә.
Ҹиломә чәнд чиро дәрди, фикири,
Әз сурһој ән Худо кирә хәбәри?
Ә надан, ә нәмәрд нисди бовори,
Хәрәбһо ә хубһо локо вонори.
Әз мәтләб вадарајм јәкәм ә гирог,
Ә дүлһо сухуним јә хубә чирог.
Дур кәрдо әз ишму бәдә чүм, бәдку,
Хәрәбһо хәрәби, әз хубһо коф куј.
Рузһој јәкишоботбу ә шәһәр Москов,
Куфдирә-хәндүсдә кәм нәбу әз лов.
Нүшдәбирим әјәки бирорһо, дустһо,
Сәр иму гәриш бу ә ихтилотһо.
Чуһурһорә Худо әз гәд умогһо
Вичири, точ сохди ә ҹәрәј хәлгһо.
Бәҹзибо фирсори әри әнуһо,
Чүн Германи кукһо, хубә бирорһо.
Әз хосдәј дүл Худо кәрдош, ә Герман,
Дуз сохдәј әриму јә хубә мәкан.
Чикәј вози сохдә, ихтилот сохдә,
Чој хурдә, әјәки зарафат сохдә.
Хурдә-бәрдәј иму һисди тә бугоз,
Чон әти ..., һиндушкә, вобурчундә гоз.
Јәкәм бәгдә инчо Год бирор омо,
Дијәш ә дүлһојму шори диромо.
Худо кумәк ә у, мәрдә бирори,
Һәчи данки, ә рујү Шәхинә вәри.
Дәс дорим, моч сохдим бирор имурә,
Уни точ сохдиһо чуһурһојмурә.
Год муку: «Куш дошдәм таза диск түрә,
Әз чорүмүн мәҹәни хош омо мәрә.
Чү хубә кәлмәһо, кофһо дә унчо!
Куш дошдәм тә оморә расирә инчо».
Куфдурум: «Јашаји у нүвүсдәкор,
Урә хуно шоир һисдими, бирор!»

Год муку: «Чәḩм сохдә кофhој шоирә,
Вәдәшән јә китоб, јә диск әнурә.
Ћәр бој тү хундәнки мәḩәни Гүбәрә,
У ә јор дәшәндә ḩәјилимәрә.
Гәд бирә әз ḩүмүр кирошдкәш салhо,
Зимусдуhо бәгдә рачә васалhо,
Әз Гудјал оморә шәх-шәхә овhо,
Зүм-зүмә палаша чүшмәј билогhо,
«Күш-күш» сохдә-сохдә иму ḩәјилhо,
Әз никәрәј Гудјал күрдәјмhо чәћhо,
У савзә вишәhо, күллүјә богhо ...,
Әз дурhо винирәјм вәрф ә сәр догhо.
У ширинә рузhо ..., салhој ḩәјили,
Әчә бисдорүмкәш ә дүлмә дәри.
– Ә Үсүф, хун, бирор,мәḩәниhој мәрдә.
Ћәлә ки, ә чунтү јә кәм нәфәс дә.
Әз овоз мусиги мәст бу инсонhо,
Сәс иму биhил лов бу ә битәв дүнјо.
Әз дурhо-нәзникhо шинохут, данүт,
Бијовhо нәсилhо бил рәћмәт кујут.
Јә әзини шоир имурәш бири,
Кофhојү пар зәрә ḩиломә дири.
Әј Худо, хәлг мәрә, чун соги кәрдо,
Монућој ән шоир кәниḩидим кәрдо.

Үсүф бенУћој,
16.03.2014

* Бил – биhил.

Пәсини коф

Хәлгим

Иму әз тараф Худо борухо бирә хәлгим,
Әз Мисрајим шәлә ә дүш кәнизо бирә хәлгим.

Худо фирсо Дәһ Кофһо ә дәс Миши әриму,
Чүл сал ә гәд ән сәћро нисимһо дирә хәлгим.

Тирорә ҹәзиз сохдә дошдим ә гәд дүл иму,
Әз шивдоһој Овроһом ћәсүл оморә хәлгим.

Имурә күшдә-күшдә хуб гуј сохдут әз Ватан,
Дү һозор сал ә колут дүләсди дирә хәлгим.

Әчә рафдим саданһо чүм нә һишдүт вокундә,
Ә һәнк Үсүфәсәдиг ковлә бирә хәлгим.

Ә ҹәрәј чәнд-чәнд хәлгһо, чәнд умогһо зиһисдим,
Иму ә пичһо сухдә јәтим-јәсирә хәлгим.

Ә чор кинoј ән ҹилом лов-тум сохдут имурә,
Ә хори Јәршоләјим бинә, күк норә хәлгим.

Ә Үсүф, гәләм вәки, нүвүс хубә шәјрһо,
Тәҹәриф ди хәлгтүрә, Худо вичирә хәлгим.

Үсүф бен Ућој,
25.11.2015

Әриму гәрди

Мәһ кислев, 5776 сал, Јәршоләјим, хори Исроил Шолуми, дүл динчи, чун соги әдәм хосдә эри һәмма исроилнумә.

Ҹәзизә бирорһо, ихтијор дит мәрә әришму ә хәлі әдәбијоти, ә классик поезијај чуһурһој доги, ә дүлһс эн хубә чикә күрдиһо, шәјрһо нә мәҹәниһојү ә зуһунһс әзбәр бириһо әз товунәј хәлг шоири, Јаша бин Сүјин Машијахов коф сохум.

Урәш мидам куфдирәки, әз товунәј эн и кәлә шоир коф сохдә унгәдәш ҹәсонт нисди. Омо, әз јә тарафика әдәм фикир сохдә ки, шәјрһо нә хатирәһој эни кәлә шоирә ә хәлг расундә әриму јә гәрди.

6 јанвар 1938-мүн сал, мәскән чуһурһој доги Гүбә хори Азәрбојчон. Курунә зомонә, чәтинә салһо, косиби нә киснәји. Һәчи дан ки, әз һово әдәнбу буј дәҹво оморә. Ә јә әзини вәхт Јаша бин Сүјин Машијахов ә ҹилом омо.

Ә 1941 сал һәлә Јаша 4 саләнә бирә ә нимистһорәвоз кәлә дәҹво сәр күрд. Чоһилә кукһој хәлгә әз кәлә тә чүклә ә дәҹво бәрдүт. Ә милјонһорәвоз одоми ә у дәҹво чун хүшдәрә до. Әз хәлг иму 6 милијон инсонә күшдүт. Чүклә ҹәјилһорә, чоһилә кукһо-духдәрһорә, кәлә мәрдһо, кәлә зәнһорә ә камерәһој гази дәшәндүт, ә пичһо ә чикәј һүзүм сухундут,кәлә чолһо вәкәндә инсонһорә зиндә – зиндә говрә сохдут. Ҹәјилһо јетим-јәсир, зәнһо олмонә мунд. Сог мундә кәлә мәрдһо, кәлә зәнһо чүм үшү ә рәһ фәрзәндһошү

домунд. Ә 1943 сал әз у кәлә дәћво бәбәј Јашајиһо – Сүјин Машијахов нә вокошд. Чүклә Јашалә әз ћәјили јәтим мунд. Дәдәј Јашајиһо – Дәдәј Мирјон әри Јаша һәм дәдәј, һәм бәбә бисдо.

Рузһо кирошд, салһо гәд бисдо, дәћво варасд, чүклә Јашаләш ә гәд ћәјилһој чәћмәт кәлә бисдо, ә школә рафд, әз ћәјили ә әдәбијот нә инчәсәнәт ћәвәсү бисдо. Шәјрһо нүвүсд, ә рәссами мәјл хүшдәрә до.

У кирошдә чәтинә рузһо нә салһорә шоир һәчи ә гәләм вәкүрди:

Мәсүз тәћно мундә хунәј бәбәјмә,
Мәсүз јәтим мундә пирә дәдәјмә,
Ә рәћ дәнишири, әз рәћ вомунди,
И чү гисмәт бисдо, лап тәћно мунди.

Гулумһо-гуншиһо, ишму чун мәнит,
Әчәһош һисдүмкә, ишму ән мәнит.
У руз ки, әз ишму мә дур бисдорум,
Дүлмәрә экишму ә киров норум.

Шоир Машијахов һәм хубә шоир, һәмикә хубә инсон бу. Ћәрбој одомирә винирә чон куфдирә гәдо вәкүрдәнбу. Әз мә куфдирәнбу: «Ә Үсүф, мәћәниһојмәрә хун, сәстү дүлмәрә әри шәјр нүвүсдә ә ћәвәс овурдә». Әри әнуш әз дүлмә вәдиромориһо и кәлмәһорә әри әну мәһрибонә инсон нүвүсдәм.

Јә дү-сә кәлмә коф әз товнәј шоир,
Мәш әри нүвүсдә јә гәрд данусдум.
Хубә хуб куфдирә ки сохдкә вәкир,
Ә гәд мәрдһо урә јә мәрд данусдум...

Бәбәсүз ә чәтинә рузһо, салһорәвоз кәлә бирә, ә и ћиломһәзи әнчәг 60 салла ћүмүр сохдә,

Чү кујум, дәдәјмә, салһо зу кирошд,
Јә ђәјил бисдорум ә коф куш нәдошд.
Дүлмә залум бисдо, дүлтү зу вокошд.
Дәдәјмә, дәдәјмә, ђәзизә дәдәј,
Әз овһој билоги тәмизә дәдәј. –

куфдирә-куфдирә ә сәр сал дәдәј хүшдә ә нәкуми әзи
ђилом рафдәкорә и кәлә сәнәђәткорә чүтам имбу
тәсвир сохдә, нәсданүм. И һич унгәдәш ђәсонт нисди
Бәлкә, әз товунәј шоир нүвүсдә оморіһо и кәлмәһо
әдәбијотшүнас нә бәстәкор Год Мухојилов данусд
ә иму кумәки сохдә:

Кәшдикәш шәһәрһо, кәшдикәш диһһо,
Ватансүз нә күрди јә рузиш гәрор.
Ә ђәјкәл чарусдә әри дәдәјһо,
Ә Ватан домунди әхириш, бирор.

Бәлкә, шоирә хуб шинохдәкор, ә урәвоз ђовури
дусти сохдиһо шоир Бинјәми Исаков әји нүвүсдә
кәлмәһој хүшдәрәвоз данусд имурә јәкәм әз шоир
нәзник овурдә:

Бинјәми, сокит бош, һәчини гисмәт,
Јаша бирормәрә әзчә бијофум?
У хуб данусдәнбу шәјр, сәнәтә,
Имоһој дәрдмәрә мә әки кујум?

Ә гәләм күрдәкор, коф нүвүсдәкор,
Чүтами Гүбәјму, кујит әримә.
Бәлкә, тү нүвүси, чон Јаша, бирор,
Әхи ә унчоји јә нимәј дүлмә.

Јә нәбукә, бурајм ә шәһәр Мүнхен, ә унчо кәшдим
бијофим шоир нә гәзәлхон чуһурһој доги Симәђ

Шејдарә, бәлкә, әз товнәј шоир нүвүсдиһо и кәлмәһој әну данусд ә иму кумәки сохдә:

Гудјал түсүз ђәсрәт кәши, дәрд кәши,
Доћор Бәћәз ә рәћһојтү дәниши,
Әз чүм ђәрс рихд, һәр руз ә тү дәниши.
Ә дүлһојму дәри нумтү, ој Јаша,
Хубә шоир имуни тү, ој Јаша...

Һич нәс мүрдә, Симах, шоир бирәкор,
Ә и ђилом хубә нум-сон норәкор.
Ә рәћ Вәтән чун хүшдәрә дорәкор.
Ә дүлһојму дәри нум тү, ој Јаша,
Хубә шоир имуни тү, ој Јаша.

Бәлкә, лап ә дурһо бурајм – ә хори Америкә, ә штат Нју-Јорк, ә шәһәр Бруклин. Ә унҹо зиһисдәниһо ђүрмәтлүјә мәђлүм нә шоир ҹуһурһој доги Рашбил бен Шәмәјә куш дорим, виним кәлмәһој дүл хүшдәрә ә гәләм вәкүрдә у әјиму чү куфдирә әз товнәј шоир:

Ини, пузмиш бисдо әвүр ән һово,
У лап дәкиш бисдо, ранк до, ранк висдо.
Ворвориһо һорој сохдә чар зәрүт:
«Шоир мүрди, мүрди шоир», – куфдирүт.
Бүлүндә Шоһдогә думонһо дәкүрд,
Дүлү сухдә-сухдә догиш овил күрд.
Никәрәј Гудјолиш вој зәрә-зәрә,
И хәбәрә расунд ә чәнд мәнзәрә...

Ђүрмәтлүјә шоир хәлг иму Рамбом Шамаилов куфдирәнбу ки, имурә Јашарә хуно хубә шоир һәлә нә бири.Чүн Јашаји кукһо әри хәлг ә 200 сал јә бо оморә. Гәдүрјүрә данусдә кәрәки. Ә јә гәзәл хүшдә шоир фикир хүшдәрә ә иму лап хуб данусди расундә:

Әри гәдүрмәнд чофо кәширикә, чофојтү вир нибу,
Омо, ә рәһ бигәдүр бисдорикә чофокор, кирә кәрәки.
Еј Рамбом, коф кує ки, әри хәлгтү гимәтлү бу,
Биһил нә куіут бәгдә, чүнтүни нәгмәкор кирә кәрәки.

Хонәндәј чуһурһој доги шоир Јүшүвәђ Ифрәјим ә шоир Ј. Машијаховәвоз ђовури, дусди сохди. Уһор амбарә вәхт әјәки дирәм. У ә јә шәјр хүшдә шоирә әдә һәчи тәђәриф дорә:

Тү тәмизә инсон ән гәд хәлг иму,
Дүл тү јә богчә бу әри һәммәјму.
Зу омо шәхтәһо ә тараф иму,
Сулмиш бисдо будог шәјријәт иму.

Бәлкә, хоһиш сохим әз чүклә бирорләјму, човон шоир хәлг иму Шәбәтәј Агарунов, у кују әриму јә дү-с коф әз товунәј шоир:

Широһојү синәдәфдәр хәлг бири,
Хәлг әзини шоир һәлә нә дири.
У рафдикәш нум јү ә дүл хәлг дәри.
Ђүмүрбоги ђәзиз, вәкири Јаша,
Ә дүл чуһурһојү һә дәри Јаша...

Шәбәтәјүм, бүрүм дур әз Гүбәјмә,
Ә Исроил кәши догә синәјмә,
Чүтам кирисдәмкә әри бәбәјмә,
Һәчу ђәрс рухундәм мә әри Јаша,
Ә дүл чуһурһојү һә дәри Јаша.

Шәјрһој Јаша Машијахов ә амбарә мәчлүсһо хунд омори. Ђүрмәтлүјә шоир хәлг иму Бәбәјхунә Шәлм Бинјәми шәјрһој Јаша Машијаховә амбар гимәт дор куфдирәнбу: «Ђолол кәрдо у мәрдә, шоир бирәко

бијо Јашарә хуно бу». Шәлмү Бинјәми монуђо бирәнки Јаша әри әну и кәлмәhорә нүвүсдәбу:

Әз думон шол дәкүрд hүндүрә Шоh дог,
Ә овил домунди Бәнәвшә билог,
Әритү никәрәј Гудјал кирисди,
И бәдә хәбәрә ә дог нүвүсди.

Тү мијој ә Гүбә васал бирәнки,
Ҹовонә гәләмhо појиз дирәнки,
Тү мијој ә Гудјал сајл оморәнки,
Тү мијој чинорhо норунч бирәнки.

И хәбәртү дәрд овурди әриму,
Кәлмәhојтү јоровурди әриму.
Шәлмү, бирор, чү нүвүсүм әритү,
Мә Јашајүм, микирисүм әритү.

Ә шәјрhој Јаша Машијахов дәриhо ђәсонтә диалект нә ширинә зуhун ҹуhури, кучлујә философија нә поезијарә сәрү әз шәјр, әз әдәбијот вадарафдәкорә инсонhо хуб миданү гимәт дорә.

Ә ђисоб нә күрдә кирошди рафди,
Мә әз тү лап дурум, түш данусдәни.
Оворәј чүмhојтү чәнди-чәндиhо,
Јәкүмүн мә бүрүм, түш данусдәни...

Әвүр рачә күлhо ә мујтү вәри,
Шәһһој гүзүлкүлhо ә рујтү вәри.
Зу бијо ә Јаша тәјтә чун дәри,
Нијојкә, мүмүрүм, түш данусдәни.

И шәјрә шиннирә бәгдә ә hәр кәлмәј шоир иму ә фикир рафдәним: инсонә шоирә хуно хосдә, ошуг

бирә, шоирә хуно зиhисдә војисдә. Әји кәлмәhо бәдиилик, ешг-мәhәббәт, ћәсрәт-ојрулуг, рачи тәбиәтә јә рәссамә хуно ә гәләм вәкүрдәји шоир, имбу куфдирә ки, ә зуhун чуhурhој доги нүвүсдә омориhо әз хубә појезјаhоји.

Ә рузhој ђәјили, салhој ђәјили,
Әз сәрмә ләнк шәндә чү зу кирошдит,
Әз у тәлћә рузhо, ширинә рузhо,
Әримә чәнгәдә јоровурд hишдит...

Мијом садбо мијом, hозорбо мијом,
Ој Гүбә, hич мәћәл нишәнүм түрә.
Әз мәркә вишәhо, әз сәр куләhо,
Мијом әри кәшдә ђәјили мәрә.

И шәјрә куш дошдә-дошдә инсон Ватанә, әз дәдәј бирә чикәј хүшдәрә јә бојкәш ә јор дәшәндә ћәсрәтјүрә кәширә. Ә јә кофәвоз, и шәјр рузhо ђәјилирә, човонә салhо нә хатирәhој ђүмүр инсонә јә лентә хуно ә пишој чүм овурдә, инсонә ә хәјол бәрдә.

Ђәзизә бирорhо, хәлг имурә әгүлмәндә кукhо-духдәрhојү hәмишә бири, әзинбәгдәјкәш имбу.

Бәђзибо ә соги гәдүр вәкирә кукhојмурә, гәдүр гимәтлүјә инсонhојмурә нә данусдәјм.

Шоир Јаша Машијаховә хуно әри хәлг хүшдә ә зуhун чуhури әзини мәђәнолүјә шәјрhо нүвүсдәкор нә бири, бәлкә јә 100 сал бәгдәјкәш ни имбу! Нүвүсдә шәјрhој шоир ә мәђәни, ә мугом чарусдә ә дүл амбарә инсонhо чикә күрди.

Имбурузинә руз гәрд иму шәјрhој шоирә дошдә вә уhорә әз нәсил ә нәсил кировундәји. Әсирhо микирорү, нәсилhо мијов, мурав, тәјтә и зуhун иму нә и хәлг иму ә руј хори hисд, нүвүсдә шәјрhој Јаша Машијахович

әз јор нивадаров, һәмишә синәдәфдәр бирә ә дүл гәдүрмәндә инсонһо мидомуну.

Ҹәзизә бирорһо, и китоб шоирә јә хатирәрә хуно әри хәлг ә кумәки ҹәзизә бирорһојму Год Нисанов нә Герман Захарјајевәвоз ћәзүр сохдәјм. Худо кумәк ә үшү. Шолуми бијово әри хәлг Исроил.

Үсүф бен Ућој,
Јәршоләјим, Исроил, 2015 с.

Әхири когоз

Кәшдикәш шәһәрһо кәшдикәш диһһо,
Ватансүз нә күрди јә рузиш гәрор.
Ә ḩәјкәл чарусдә әри дәдәјһо,
Ә Ватан домунди әхириш, бирор.

Јаник Машијахов зәнк сохдә әмә куфдирәнки бијо әри әни китоб јә-дү коф нүвүсүм, әз чүм мә ḩәрс омо. Әхи, чүтам нүвүсүм, дијә Јаша нисд! Бәгдә, фикир сохдум: Мәкәр, ә и ḩилом даими оморәкор бирәними? Рази бисдорум, ихтилотһо, хатирәһо, арзуһој Јашарә әри ә хәлг расундә јә гәрд данусдум.

Әри һәр кәс ә и ḩилом сә коф јәдикор мундә. Ватан, Милләт, Дәдәј... Јаша Машијахов әзу шоирһојмуни ки, ḩәвәз әну јәбојкә бәлкәш нә бисдо. Әнчәг чән гәдәр ә руј хори инсон һисдикә и шәјрһојүш мундәнини:

Дәдәјмә, Дәдәјмә, ḩәзизә Дәдәј,
Әз овһој билоги тәмизә Дәдәј.

У тә әхир ḩүмүр хүшдәш гәрд дәдәјә дорә нә данусд. Әнчаг гәрд Ватанә, гәрд хәлг хүшдәрә ә зијодирәвоз до вә јәкүмүн шоир әни милләт бисдо. У ә сәнәт хүшдәрәвоз, ә инсонјәти хүшдәрәвоз һәмишә ә дүл гәдүрмәндә инсонһо домундәнини. Әзини кукһо ә 200 сал јә бо оморә.

Офтоји шәјриму гәрг бисдо, гәдүрјүрә нә данусдим.

Әз хушбәхти һәмишә имурә хубә кукһо, духтәрһојму бири вә инбурузиш һисд. Доктор Илизаров, Исак Ханук, композитор Шүмшүм Ашуров, Петр (Хаим) Агарунов, Һилил Нисимов, Мәтәтијо Исаков, Мәрдәхәј Мәлкәј Гәјиш, Довит, Ꚗәнуко Илизаровһо, Илјас Исмаил оғлу, Симон, Елдар, Тәлꚗүм Гуршумовһо, Мирзә Хәзәр, Бәбәјхунә Шәлмү, Јаша Машијахов вә јәкикәһо. Ичиро инсонһо дүлә ә шәꚗмәлә чарундә әри хәлг сухундәт.

Имурә шоирһош кәм нисд. Бинјәми Исаков, Рамбом Шамаилов, Елдар Гуршумов, Нисон Муса, Симах Шејда, Јимту, Шаһин, Сәви, Антон Агарунов вә јәкикәһо.

Бәꚗзи шоирһојму һәләш нәчог китоб вәдәшәндә бирәт. Әзиниһо хәрч сохдә амбара китоб вәдәшәндәнүт ки, урә кәлә шоир кујут. Һәчи нисд. Иләꚗәз гумарбазиш китоб мәдәшәнү. Әнчәг хундәкор инбуми? Сабирә, Муса Чәлилә, Алмас Илдырымә ә соги јә китобиш нә бири. Әнчәг һәмишә даһи бирәт. Имбуруз Бинјәми, Шәлмү, нә Јашара ә бүтүн ꚗилом әдәт хундә. Бәкә и шоирһорә китоб кәрәкими?

Әји нәтичәјим ки, әкәр ә шәјрмә, фикир нә појезија дәрикә, әз дәс ә дәс кәшдә ә битәв ꚗилом лов имбу, нәꚗ и кејфијәтһо нә дәрикә, әзини китобһо ә әдәбијот сундуги чарусдә ә бинәј зани сәһибу мимуну. Јаша һәмикә хубә рәссам бу. Әкәр у әриму ә шәјр Шевченко, Јесенин, Мүшфигбукә, ә рәссами Брулјов, Бәһлулзадә, Әзимзадә бу. Үзејирә амбар хосдәнбу. Шикил әни кәлә даһирә кәширә ә музеј ән у дорәбу. У һәмчинин маестро Нијазирәш, Ꚗәнуко нә Мәлкәј Гәјишәш ә зәвгәвоз јаратмиш сохдәбу.

У сон дәрәчә мәꚗлумотлүјә елм вә инчәсәнәт хадимибу. У һәмикә аличәнаб бу. Гимәт һәр кәсә дәгиг мидо, јә кофәш чикәсүз, зијоди ни сохд. Әз дүнјо әдәбијоти һәчи коф сохдәнбу, һәчи дан ки

у сәнәткорһо һовурһоју бирәт. Әз ихтилотһоју сироји нибисдори. Тәһәди мисохди ки, јәбојкәш урә вини. Локосүзә инсон бу, јә бо ә сәр чој хурдә коф воровунд:

– Год, Һенрих Һејни һәмишә әз чуһур бирәји хүшдә шори сохдәнбу. Әнчәг Мотсарт, милләт хүшдәрә пәһәнү сохдәнбу. Әкәр Брулјов нибисдокә, Шевченко әз гәзәмот нивәдиромо. Украина ичиро шоирә зу вир мисохд. Әнчәг Азәрбојчонә јә инсон нәбири ки, Мүшфиг нә Чавидә хилос сохдә данү. Чү кујум бирор, һәр дәврә мәрдһојүш, нәмәрдһојүш бирәни. Јә папрус сухундә бәгдә пүрси:

– Чүтар оморә әри тү, Год, чүн Шәлмүји шоир имурә јәбојкәш имбуми?

– Чүн ишмуни шоирһо һәмишә нәс оморә, бирор. Ә шинирәһојмә киро, әз у анбара шәјр вә поемаһо мунди, һәлә јә драмиш нүвүсди.

– Дузи, бирор, Шәлмү дикәркун бирә бәгдә нүвүсдәһорә јә богләмә сохдә ә хәһәр хүшдә дорәбу. Әнчәг хәһәр әз һилом зу рафдә бәгдә и шәјрһош сәһибсүз мунд. Домор үшү Үсүфһәјим у вәхт ә ирониһорәвоз алвар сохдәнбу. Миданү бирә ки, и шәјрһош ә тараф әнуһо кирошди. Шоир чәнд салһо бәгдә ә Ватан бирикәш, әз нүвүсдәһојү хәбәр дорәкор нә бири. Әз у бәгдә нүвүсдәһојүш тазадан ә дәс кәсһо ә бухов домунди.

– Зиндәкуни Шәлмү әз сәр тә әхир фачиә бири, бирор. Чумһој ән у һәрси бирәбу.

– Һәјф, у шәјрһорә хундә амбар мараглү имбисдо. Әз фикир чиро бу куфдирә пүрси:

– У мәһәниһорә чүтар нүвүсдәј, Год, һәјачансүз шиннирә нәс бирә.

– Тә и мәһәниһо һәзүр бирә ә Үсүфовоз шәвһо – рузһо нә хисирәјм, бирор. Һәммәј ән уһо әри сәс Үсүф нүвүсдә омори.

– Мәш әри Шәлмү јә шәјр нүвүсдәм. Үсүф әз мә вәкүрди.

Виники мәрә куш дошдә војисдә, хунд.

– Ђәлә ә и рачи шәјр нә шиннирәм, бирор. Әз сәс Үсүф бен Уђој урә хош оморәнбу. Мә урә коф дорум ки, әји шәјрһо таза мәђәниһо минүвүсүм. У амбар шори сохд. Әз Бинјәми коф воромо.

– Бинјәми кәм нүвүсдә, Год, әнчәг чү нүвүсдәкә, әз дүл нүвүсдә. Ә у дахили јанғы дәри, војисдәникә Бинјәми дијәш марагли бу, ә урәвоз әрәги ху. Әри Рамбом куфдирәнбу:

– Рамбом дорунә шоири, Год, әнчәг ә ђүчәт сохдә јәкимуш ә у нирасим. Әри Јүшвәђ бен Ифрәјим микуфди ки, у тәмизә куки, әз ихтилотһојү һәмишә инсон шор бирә. Әз Мәтәтијо шори сохдәнбу.

– Мәтәтијо тәмизә куки, Год. Ђәм имурә хосдәкор, һәмикә фәхр имуни.

Әз хүшдә кујим ки, Мәтәтијо Исаков ә Гүбә редактор кор сохдәнки ә у чәтинә вәхтһо ә нәзники јә сад шәјр Јашарә ә козит чап сохдәбу. Даһијәти Мәтәтијош ә унчо бири ки, әзини талантһорә ә вәхтү кәшф сохдә әри хәлг, ә руј вәдировунди. Әнчәг имуш тәхсиркорим ки, анбара сурһој појизјәрәш, ән сәнәтәш Јаша ә хүшдәрәвоз бәрд. Худо әзини кукһорә һәрдән овурдәни ки, һәр кәс хүшдәрә шиноху. Әз хубиһој хүшдә шор бу, әз хәрәбиһо пәшму бу. Нүвүсдәһо, ихтилотһо, куфдирәһој шоир ингәдәји ки, ә китобһо нидору. Иһорә әри нүвүсдәш јә ђүмүр вәс нисоху. У гејри-ади шәхсијәт бу, иму урә һәлә анбар микәшдим.

Гулумһо-гуншиһо, ишму чун мәнит,
Әчәһош һисдүмкә ишму ән мәнит.
У руз ки, әз ишму мә дур бисдорум,
Дүлмәрә ә кишму ә киров норум.

Әлбәттә, әји китоб һәммә нүвүсдәһој Јаша нәдәри, әнчәг и чүклә зәһ̇мәтләј кукһојү, әри хәлг иму анбар гимәтлүни.

Иму имбуруз Ватанә, Милләтә, Дәдәјәш хосдәјирә бијо әз Јаша вомухим. Иму имбуруз шәјрәш, сәнәтәш, тәмизә дустирәш, нәһајәт, мәрдә хуно мүрдәјирәш бијо әз у вомухим. Худо јәбојкәш ә у рәһ̇мәт сохо. Ихтијор дит, јәбојкәш әји китобәвоз гәдүрмәндә инсонһој хәлг имурә тәбрик сохум. Әри һәммә инсонһо чун соги воја сохум.

Год Мухојилов,
04.03.2002

Содержание

Герман Захарьяев. Предисловие 7
Михаил Дадашев. Слово о поэте 9
Автобиография 15

Хосдәнүм инсонһорә

Дәдәј 19
Воку дәрмәрә 20
Кирошдә рузһој ҹәјили 21
Түш данусдәни 22
Рузһошму ә хәјрбу, никәрәј доги 23
Духдәр 25
Нипүрсүм 26
Шәв гүдүши әну духдәр 27
У мәнкијә шәв 28
Түрә, түрә дирәнки 29
Рачи тү 30
Әри чинор баллада 31
Кәдәләј куксәк 34
Тү офдорә ә јормә 35
Духдәр дәрбәнди 36
Доһор Мәҹәз 37
Зәнһој чуһур, зәнһој доги 38
Јә хуби ә ҹилом чәнд хуби норә 40
Хосдәнүм инсонһорә 41
Пәшмуни 42
Хојим дү-јәкирә 43
Салһој дәҹво 44
Дәрбәнд 46
Ов нәмүрүм 47
Әки дог Машук 48
Духдәр урисијәти 49
Дәсһој Фәһлә 50
Чорризәһо 51

Магистрал «Бајкал – Амур» . . . 53
Әри чү хәрәбиһо, ә хубһо бирә . . . 54
Ворвориһо кофһојтүрә хундәнүт . . . 55
Ә һүрмәт јоровурди раби Шолум . . . 56
Әри раби Нәтән . . . 58
Ә Гүбә кирошди һәјилиһојтү . . . 60
Чү ширини нәфәстү . . . 62
Сә шәјр әри Тәлһүм Гуршумов . . . 64
«Вәрф мијов, воруш мијов...» . . . 65
«Чү кујум, и һилом һәмишәлүк нисд...» . . . 66

Мәним илһамым нәдир

Сәни дүшүнүрәм . . . 69
Бармағыма үзүк тах . . . 70
Үрәјимә ишыг чәк . . . 71
Тохунду . . . 72
Кәздим ојмаг-ојмаг Вәтән мүлкүнү . . . 73
Чавабсыз бир мәктуб . . . 74
Тәбиәтин гојнунда . . . 75
Јухуда . . . 76
Дузсуз көзәл . . . 77
Ахды . . . 78
Гыш . . . 79
Гудјалча . . . 80
Ај нә үчүн Күнәшә чәпәки бахыр . . . 81
Мән ушаг олмамышам . . . 83
Шимал мешәсиндә гыш . . . 84
Губа . . . 85
Сәнин һәсрәтин . . . 86
Ондан јазмасам . . . 87
Учдун мәндән узаглара . . . 88
Шимал гызы . . . 89
Мәним илһамым нәдир . . . 90
Јахындан кәл, узагдан кәл . . . 92
Итән кәнчлијим . . . 93
«Сизин тој күнүнүздә...» . . . 94

1961–1963-чү илләрдә һәрби хидмәтдә олдуғум мүддәтдә јазылмыш ше’рләр

Бәлкә . . . 97
О гајытмаз бир дә кери . . . 98

Хатырларсан мәни дәрһал 99
Намә’лум мәзар. 100
Көзәл 101
Суал. 102
Гышла видалашаркән 103
Сән исти, мән сојуг 104
Әлвида, Халилова 105
Тәкчә сән гаршылама 106
Сәһв аддымлар 108
Булудлар. 110
Арзу 111
«Гәлбимизсә донмуш күлтәк...» 112

Куклә бошу муни, мому, духтәрлә бошу мири, мому (Нәгүл). 113

«Кофһој бәбәһо» әз чуһурһој Гүбә 119

Шаирин јарадычылығындан тәрчүмәләр

Ана. 131
Ушаглыг күнләрим 132
Фәһлә әлләри. 133
Дәрбәндли гыз 134
Күләкләр сөзләрини охујур 135
Нә шириндир нәфәсин 136
Ај гыз 138

Әз товнәј шоир нүвүсдә оморә шәјрһо

Шабтај Агарунов. Јаша 141
Јүшүвәӊ Ифрәјим. Бәдә хәбәр 144
Симәӊ Шејда. Ој Јаша. 146
Симах Шејда. Шаир 148
Рашбил бен Шәмәј. У вәшәрг мүдү 150
Бинјамин Исаков. Мәһәббәт шаири. 151
Бинјамин Исаков. Мумуну һәмишә нумтү, ој бирор 153
Үсүф бен Уӊој. Сохим вәкир 154

Пәсини коф

Үсүф бен Уӊој. Хәлгим. 159
Үсүф бен Уӊој. Әриму гәрди 160
Год Мухојилов. Әхири когоз. 168

Литературно-художественное издание

Јаша Машијахов

Дәдәј

Избранные произведения

Куратор проекта *Давид Мордехаев*
Ответственный секретарь *Гарик Канаев*
Составители *Йосеф бен Йохай, Ян Машияхов*
Художественный и технический редактор *Олег Пуля*
Дизайн и верстка *Елена Сашина*
Редактор-корректор *Олег Пуля*
Корректоры (джуури) *Батсион Абрамова, Мардахай Нафталиев*
Набор текстов *Батсион Абрамова*

Издательский Дом СТМЭГИ

Подписано в печать 19.01.2017. Формат 84×108 1/32
Гарнитура Cambria. Печать цифровая. Бумага мелованная
Усл. печ. л. 9,66. Тираж 500 экз. Заказ № 75к

Отпечатано с готовых файлов заказчика

Типография «Наука»
г. Москва, Шубинский переулок, дом 6
Тел.: +7 (499) 241-93-02, +7 (495) 780-33-64
E-mail: tolpegina@tnauka.ru
tnauka.ru

Яша Машияхов – поэт и собиратель горско-еврейского фольклора. Его по праву можно назвать художником-живописцем родного края – с той лишь разницей, что его кистью стало слово.

Автор этой книги родился в 1938 году в Азербайджане, в Красной Слободе. И где бы он ни жил – в Баку, Москве или Кубе, – стихи его всегда были звонкими, как горная река Гудиал, на берегу которой он вырос, а строфы поэм – величественными, как гора Шахдаг, на которую он не раз поднимался в юности. Источниками вдохновения для поэта служили природа и замечательные люди родного края, и с этими образами он не расставался на протяжении всей своей творческой жизни.

В книге, которую вы держите в руках, вас ждут поэзия и проза и на родном джуури – языке горских евреев, и на азербайджанском. Это дань двум древним культурам, сформировавшим Яшу Машияхова как поэта и как гражданина.